Vieţi de Sfinţi

SFINŢI OCROTITORI AI MOLDOVEI
canonizaţi în perioada 1992-2009

ISBN: 978-606-92105-6-7

SFINŢI OCROTITORI AI MOLDOVEI

canonizaţi în perioada 1992-2009

Carte tipărită cu binecuvântarea
Înaltpreasfinţitului TEOFAN
Mitropolitul Moldovei şi Bucovinei

Ediţie îngrijită de P. Cuv. Arhim. Dr. Emilian Nica

Mitropolia Moldovei şi Bucovinei
DOXOLOGIA
Iaşi, 2009

Cuprins

Cuvânt înainte

„Fiţi sfinţi, pentru că Eu sunt Sfânt”
(I Petru 1, 16)

Când rostim cuvântul „sfinţi”, gândul nostru se îndreaptă instantaneu către acei creştini cu profundă vieţuire duhovnicească, plini de fapte de bunătate şi pietate pilduitoare, pe care Biserica îi socoteşte vrednici a fi veneraţi în evlavia creştină.

Sfinţenia este iubirea desăvârşită de Dumnezeu şi de oameni şi se dobândeşte prin intensitatea maximă a trăirii dragostei creştine şi a tuturor valenţelor ei. Sfinţii sunt oameni care încă din viaţa lor pământească au bineplăcut lui Dumnezeu, iar după moarte au fost învredniciţi de o parte din fericirea veşnică, devenind „casnici ai lui Dumnezeu” (Efeseni 2, 19), „prieteni ai lui Dumnezeu” (*cf.* Ioan 15, 14; Iacob 2, 23), după cum îi numeşte Sfânta Scriptură.

Cinstindu-i pe sfinţi, noi Îl cinstim în mod indirect pe Dumnezeu, Care a dat acestora harul Său, ca prin ajutorul Lui şi ostenelile lor să devină persoane bineplăcute Sfintei Treimi. Sfântul Simeon Noul Teolog spune că nu ceea ce face omul contează pentru viaţa veşnică, ci ceea ce este el, dacă este asemenea lui Iisus Hristos Domnul nostru sau dacă este diferit şi neasemănător Lui: *În viaţa viitoare, creştinul nu este cercetat dacă s-a lepădat de lumea întreagă pentru dragostea lui Hristos sau dacă*

şi-a împărţit bogăţiile sale săracilor, sau dacă a postit, sau a privegheat, sau s-a rugat, sau a plâns, sau s-a tânguit pentru păcatele sale, sau dacă a făcut orice alt lucru bun în această viaţă, ci este cercetat cu grijă dacă are vreo asemănare cu Hristos, aşa cum un fiu seamănă cu tatăl său.

Astfel, sfinţii, fiind oameni creaţi după chipul lui Dumnezeu, au dorit, au lucrat şi au dobândit asemănarea cu Hristos, Dumnezeul-Om. Prin oameni se arată sfinţenia şi slava lui Dumnezeu, iar sfinţii sunt cei ce s-au străduit să pună în evidenţă sfinţenia şi slava lui Dumnezeu prin viaţa lor. Sfinţii sunt cei care au făcut vădite în lume aceste însuşiri dumnezeieşti, iar Dumnezeu, în dragostea şi dreptatea Sa nemărginită, îi aşază la loc de mare cinste întru Împărăţia şi Biserica Sa. Slava sfinţilor îşi are izvorul în slava lui Dumnezeu şi acest lucru se arată în cult, în miridele care-i reprezintă şi care sunt aşezate în jurul Agneţului, care se preface în Trupul lui Hristos. Săvârşirea fiecărei Sfinte Euharistii este atât spre slava Mântuitorului Hristos, cât şi spre slava sfinţilor. În fiecare sfânt Se sălăşluieşte Domnul Iisus Hristos, prin dumnezeirea şi umanitatea Sa, sfântă şi sfinţitoare, izvor al harului.

Prin Taina Sfântului Botez, toţi creştinii sunt chemaţi la sfinţenie, devenind o făptură nouă ce participă la sfinţenia lui Hristos. Existenţa sfinţilor este mărturia puterii sfinţitoare a Mântuitorului Iisus Hristos asupra umanului şi asupra umanităţii prin lucrarea Duhului Sfânt, a harului dumnezeiesc.

Istoria dezvoltării cultului sfinţilor în întreaga Biserică ne arată că, încă de la început, fiecare Biserică locală îi declara şi rânduia pe eroii credinţei în

rândul sfinţilor. Canonizarea unor noi sfinţi se săvârşeşte de fiecare Biserică Autocefală, prin dreptul Sfântului şi Îndreptătorului Sinod care, printr-un act solemn, proclamă introducerea în rândul sfinţilor a acelor creştini care se bucură de cinstire pentru viaţa şi faptele lor alese, în mod statornic şi de o îndelungată perioadă de timp. Semnele cele mai evidente ale sfinţeniei sunt considerate moartea martirică şi mărturisirea lui Hristos până la moarte. Condiţiile de fond pe care o persoană trebuie să le îndeplinească spre a fi aşezată în rândul sfinţilor sunt: 1. ortodoxia credinţei; 2. sfinţenia vieţii (proslăvirea lui de către Dumnezeu prin diverse daruri); 3. fapte minunate şi cinstirea în evlavia populară.

Biserica Ortodoxă Română a rânduit în calendar numeroşi sfinţi cinstiţi de întreaga Ortodoxie, martiri daco-romani din primele secole creştine, mărturisitori şi trăitori ai Evangheliei, care au odrăslit din neamul românesc. Sfântul Ierarh Dosoftei, Mitropolitul Moldovei, arată în lucrarea sa: *Proloage sau Viaţa şi Petrecerea Sfinţilor*, temeiurile puternice ale cinstirii sfinţilor în Biserica noastră. Într-o însemnare autobiografică, evocând o vizită făcută la Kiev, cu prilejul închinării la moaştele sfinţilor de la Lavra Pecerska, menţionează, pentru prima dată în acest context, *sfinţi români* cu profundă trăire a isihiei, cu viaţă plină de virtuţi duhovniceşti. Sfântul Dosoftei se adresează cititorului : „Să ştii că puţine zile sunt peste an să nu fie sfinţi întrînsele de la ţara rusească (...). Mulţi sfinţi se fac la ruşi şi până astăzi se fac (...). Dar tocmai şi din Rumâni mulţi sunt care am văzut viaţa şi traiul lor, dar nu s-a căutat, fără numai Daniil de la Voroneţ şi Rafail de la

Agapia; am sărutat şi sfintele moştii. Apucat-am în zilele noastre părinţi nalţi la bunătăţi şi podvig şi plecaţi la smerenie adâncu: Părintele Chiriac de la Bisericani (...), Chiriac de la Tazlău, Epifanie de la Voroneţ, Partenie de la Agapia, Ioan de la Râşca arhiepiscopul cel sfânt şi minunat, Inochentie de la Probota (...).

Că Dumnezeu, Sfinţia Sa, nici un neam de rodul omenesc pe pământ nu lasă nepartinic de darul Sfinţiei Sale. Că peste tot au atins mila Sa şi-a deschis tuturor uşa de spăsenie...” (*Viaţa şi Petrecerea Sfinţilor. Proloage*, Iaşi, 1682-1686, f. 151 v.).

Cinstea adusă unor sfinţi din neamul românesc a determinat Sinodul Bisericii Ortodoxe Române să iniţieze canonizarea cu cinstire locală a acestora şi să hotărască generalizarea cinstirii pe 28 februarie 1950, şi să hotărască generalizarea cinstirii în toată Patriarhia Română a unor sfinţi cu moaşte la noi în ţară: Sf. Muceniţă Filofteia, Sf. Cuv. Nicodim cel Sfinţit, Sf. Mc. Ioan cel Nou de la Suceava, Sf. Cuv. Grigorie Decapolitul, Sf. Cuv. Parascheva de la Iaşi şi Sf. Cuv. Dimitrie cel Nou din Basarabi. În anul 1955, luna octombrie, Sfântul Sinod a proclamat oficial canonizarea noilor sfinţi români şi inaugurând oficial cultul acestora; totodată s-a proclamat şi generalizarea cultului pentru sfinţii cu moaşte la noi în ţară. La această bucurie duhovnicească s-a adăugat hotărârea Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române din 20 iunie 1992, privind canonizarea şi generalizarea cultului altor sfinţi români; în aceeaşi şedinţă a Sfântului Sinod s-a hotărât şi proclamarea solemnă a generalizării cultului sfinţilor români canonizaţi în anul 1950 şi proclamaţi cu cinstire locală

în anul 1955. În aceeaşi şedinţă, Sfântul Sinod a hotărât proclamarea instituirii „Duminicii Tuturor Sfinţilor Români”, prăznuită în prima duminică de după Duminica Tuturor Sfinţilor.

Sfinţii români ale căror vieţi sunt expuse în această lucrare au fost canonizaţi de Sfântul Sinod al Bisericii noastre în anii 1992 (Sf. Ierarh Leontie de la Rădăuţi, Sf. Cuv. Daniil Sihastrul, Sf. Voievod Ştefan cel Mare, Sf. Cuv. Teodora de la Sihla, Sf. Ioan Iacob de la Neamţ), 1997 (Sf. Ierarh Petru Movilă; proclamarea oficială a canonizării a avut loc în anul 2002), 2005 (Sf. Ierarh Dosoftei, Mitropolitul Moldovei), 2007 (Sf. Ierarh Varlaam, Mitropolitul Moldovei) şi în 2008 (Sf. Cuv. Iosif şi Chiriac de la Bisericani, Sf. Cuv. Simeon şi Amfilohie de la Pângăraţi, Sf. Cuv. Rafail şi Partenie de la Agapia, Sf. Ierarh Ioan de la Râşca şi Secu, Sf. Cuv. Iosif de la Varatic şi Sf. Cuv. Chiriac de la Tazlău). După cum se observă, în lucrarea de faţă sunt cuprinse numai vieţile sfinţilor care s-au născut în Mitropolia Moldovei şi Bucovinei (cu excepţia Sf. Cuv. Onufrie de la Vorona), dorind prin aceasta ca binecredincioşii creştini să cunoască mai bine viaţa lor sfântă, faptele bune şi credinţa statornică în Dumnezeu.

Este o bucurie şi nădejde duhovnicească pentru noi, cei de astăzi, să avem rugători înaintea tronului Preasfintei Treimi sfinţi din neamul nostru românesc, care au sfinţit pământul Moldovei, iar acum sunt „casnici” ai lui Dumnezeu. Pentru fiecare creştin, experienţa vieţii sfinţilor pe care ne-o propovăduieşte Sfânta Biserică este o luminoasă pildă şi o călăuză sigură către Împărăţia Cerurilor. Din vieţile sfinţilor, din răbdarea şi dragostea lor, din nevoinţele şi

biruinţele duhovniceşti, din dobândirea asemănării cu Hristos-Domnul, învăţăm şi noi cum să luptăm cu ispitele, cum să cucerim virtuţile şi să devenim bineplăcuţi înaintea lui Dumnezeu.

Sf. Ioan Gură de Aur aduce mereu în faţa credincioşilor chipuri ale sfinţilor, îndemnându-i să le urmeze pilda, căci, zice el, cel mai bun mod de a-i cinsti pe sfinţi este imitarea lor. Iar Fericitul Augustin spune: „Dacă-i iubim pe sfinţi, să-i imităm".

Cu credinţă statornică în iubirea sfinţilor pentru noi şi îndrăzneala lor către Dumnezeu, le cerem sfinţilor români să se roage lui Hristos-Dumnezeu pentru mântuirea noastră, să se roage Mântuitorului Hristos să ne dea nouă cele de folos în viaţa aceasta şi fericirea veşnică.

Arhim. Emilian Nica
12 februarie 2009

Sfântul Ierarh Leontie, Episcopul Rădăuţilor
(1 iulie)

Acest sfânt purtător de Dumnezeu, Leontie, s-a născut din părinţi dreptmăritori creştini, în oraşul Rădăuţi, la începutul secolului al XV-lea. Încă din pruncie, mergând cu părinţii săi la biserică, a fost cuprins de o mare dragoste faţă de casa lui Dumnezeu, unde, mai apoi, asculta zilnic cu toată luarea aminte întreaga slujbă, căutând să se apropie cât mai mult sufleteşte de sfinţiţii slujitori, de Cuvioşii Părinţi şi de ostenitorii de la această biserică voievodală.

Părinţii din obştea Catedralei, văzându-l cu atâta dragoste pentru casa lui Dumnezeu şi pentru sfintele slujbe, l-au primit în obştea lor, unde fericitul Leontie arăta râvnă şi smerenie în toate.

Pentru viaţa lui duhovnicească a fost călugărit, primind numele de Lavrentie. Râvna lui pentru nevoinţele duhovniceşti sporea tot mai mult. Luând binecuvântare de la stareţul obştii, s-a îndreptat către un loc retras, nu departe de Putna, unde erau câţiva sihaştri. Mitropolitul Moldovei de atunci, Iosif Muşat, aflând de această vatră sihăstrească cu rânduială preafrumoasă, a mers şi a sfinţit biserica acelui schit şi, odată cu aceasta, a hirotonit în preot pe Cuviosul Lavrentie, numindu-l tot atunci egumen, potrivit dorinţei acelei obşti. Aici, în această cuvioasă obşte, vine

să se nevoiască şi Cuviosul Daniil Sihastrul, sub povaţa părintelui său duhovnicesc Lavrentie.

Înfiinţându-se scaun episcopal la Rădăuţi, în timpul lui Alexandru cel Bun, nu după multă vreme de la întemeierea Episcopiei Rădăuţilor, Cuviosul Lavrentie este chemat la această înaltă vrednicie şi răspundere de ierarh. Primind harul arhieriei, din ascultare, lasă locul unde s-a nevoit, însă nu a încetat nici o clipă nevoinţele sihăstreşti, în chilia sălaşului său episcopal. A hirotonit preoţi şi diaconi, a sfinţit biserici şi a vegheat la păstrarea rânduielilor canonice, păzind scumpătatea şi pogorământul în toate cele rânduite de Biserica lui Hristos, spre folosul cel mântuitor al păstoriţilor săi sufleteşti.

După ani mulţi de arhipăstorie, simţindu-se slăbit cu trupul, s-a retras din scaunul arhieresc, reîntorcându-se la mănăstirea sa, Laura. Aici, a primit schima cea mare, luând numele de Leontie, nevoindu-se zi de zi şi ducând cu adevărat viaţă de înger în trup, până la trecerea sa la cele veşnice.

Cunoscând dinainte sfârşitul vieţii sale pământeşti, a chemat întreg soborul pentru a da ultimele sale poveţe părinteşti. A rânduit ca egumen al acestei sfinte mănăstiri pe cel mai apropiat ucenic al său, pe Cuviosul Daniil Sihastrul, şi, binecuvântându-l, a adormit în Domnul întru nădejdea învierii şi a vieţii veşnice. Credincioşii şi fiii lui duhovniceşti veneau la mormântul său primind binecuvântare şi tămăduiri de tot felul de boli. Curând a fost dezgropat şi dus la Rădăuţi, potrivit dorinţei credincioşilor. La racla moaştelor sale venea multă lume, din împrejurimi şi chiar de la mari depărtări, cunoscând darul lui Dumnezeu care se revărsa cu prisosinţă asupra

celor care se rugau cu credinţă. În anul 1631, racla cu sfintele sale moaşte a fost răpită de năvălitori străini, cum menţionează cronicile, fără să se ştie, nici până în ziua de azi, locul unde ele au fost depuse.

Amintirea faptelor sale minunate a rămas din generaţie în generaţie, până astăzi. Satul Laura, unde a fost mănăstirea în care s-a nevoit Sfântul Leontie pe când era egumen, înainte de a fi chemat la treapta arhieriei, îi poartă numele; acest nume de Laura era numele acelei mănăstiri. Cu rugăciunile Sfântului Ierarh Leontie, Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-ne şi ne mântuieşte pe noi. Amin.

Tropar, glas 8

Cu ostenelile nevoinţelor duhovniceşti toată viaţa ţi-ai petrecut-o şi, primind vrednicia arhieriei, cu smerenie şi cu frică de Dumnezeu ai slujit Biserica lui Hristos, pe Care roagă-L, Sfinte Ierarhe Leontie, să mântuiască sufletele noastre.

Condac, glas 3

Pe ierarhul lui Hristos, vasul cel preaales al Duhului Sfânt, care cu înţelepciune şi smerenie s-a nevoit cu privegherea sihăstriei şi cu povăţuirea celor încredinţaţi lui pe calea mântuirii, pe Sfântul Ierarh Leontie, cu cântări duhovniceşti lăudându-l, îl cinstim.

Sfântul Ierarh Varlaam, Mitropolitul Moldovei
(30 august)

Sfântul Mitropolit Varlaam a păstorit Mitropolia Moldovei între anii 1632 şi 1653, în timpul domnitorilor Alexandru Iliaş, Miron Barnovschi, Moise Movilă şi Vasile Lupu. Provenind dintr-o familie de răzeşi, care se numea Moţoc, din Borceşti, sat dispărut situat lângă Târgu-Neamţ, Mitropolitul Varlaam s-a născut în jurul anului 1590. Numele său de botez a fost Vasile. Din tinereţe şi-a îndreptat paşii spre Schitul Zosim de pe valea pârâului Secu, unde a învăţat carte şi limbile slavonă şi greacă. Pe aceeaşi vatră, vornicul Nestor Ureche şi soţia sa Mitrofana au ctitorit, în 1602, Mănăstirea Secu, în care a început să funcţioneze şi o şcoală. Tânărul Vasile Moţoc a intrat în obştea noii mănăstiri, unde s-a călugărit cu numele de Varlaam. Fiind bun povăţuitor, a fost numit egumen al mănăstirii. Cu multă osârdie, cuviosul Varlaam s-a adâncit în tainele cărţilor, traducând *Scara* (*Leastviţa*) Sfântului Ioan Scărarul (1618). Apoi, pentru strădaniile şi virtuţile sale el a fost cinstit cu rangul de arhimandrit.

Ajungând sfetnic de încredere al domnitorului Miron Barnovschi, în anul 1628, arhimandritul Varlaam este trimis la Kiev şi Moscova, în vederea cumpărării de icoane pentru mănăstirile Dragomirna şi Bârnova şi pentru biserica ctitorită de domnitor în

Iaşi. Săvârşind aceasta, Varlaam s-a întors în ţară, dar primind vestea morţii Mitropolitului Anastasie Crimca (1629) şi pe cea a înlăturării domnului Miron Barnovschi, s-a retras la Mănăstirea Secu.

În anul 1632, în timpul domniei voievodului Alexandru Iliaş, prin lucrarea lui Dumnezeu, arhimandritul Varlaam a fost chemat să păstorească Mitropolia Moldovei în locul Mitropolitului Atanasie (1629-1632), care s-a mutat la cele veşnice şi a fost înmormântat la Mănăstirea Bistriţa, Neamţ.

Noul Mitropolit unea învăţătura cu rugăciunea şi cuvântul înţelept cu fapta cea bună. În timpul păstoririi învăţatului Mitropolit Varlaam, Mitropolia Moldovei s-a bucurat de mult ajutor din partea binecredinciosului domnitor Vasile Lupu. Sprijinit şi de Sfântul Mitropolit Petru Movilă al Kievului, Mitropolitul Varlaam a înfiinţat prima tipografie românească din Moldova, în anul 1640, pe care a instalat-o la Mănăstirea „Sfinţii Trei Ierarhi" din Iaşi. Înţelept apărător al dreptei credinţe şi al unităţii Bisericii Ortodoxe în vremuri tulburi, Mitropolitul Varlaam s-a ocupat îndeaproape de organizarea Sinodului de la Iaşi din anul 1642, care a îndreptat şi aprobat *Mărturisirea de credinţă* alcătuită de Mitropolitul Petru Movilă al Kievului în 1638, pentru a da clerului şi credincioşilor ortodocşi o călăuză în lupta lor împotriva rătăcirilor de la Sfânta Tradiţie a Bisericii.

Vrednicul Mitropolit Varlaam al Moldovei era preţuit atât în ţară, cât şi în afara ei. Astfel, pentru evlavia şi înţelepciunea sa, Mitropolitul Varlaam s-a numărat, în anul 1639, între cei trei candidaţi propuşi pentru ocuparea scaunului de Patriarh ecumenic al Constantinopolului. Ca un păstor bun şi harnic,

Mitropolitul a tipărit la Iaşi mai multe cărţi de slujbă şi de apărare a credinţei ortodoxe, şi anume: *Cazania*, *Cele şapte taine*, *Răspunsul împotriva catehismului calvinesc*, *Pravila, Paraclisul Născătoarei de Dumnezeu* şi altele.

Lucrarea sa intitulată *Cazania sau Carte românească de învăţătură la duminicile de peste an, la praznice împărăteşti şi la sfinţi mari* (1643) a fost prima carte românească tipărită în Moldova, numărându-se până astăzi între cele mai de seamă scrieri din istoria vechii culturi româneşti. Ea s-a răspândit în toate provinciile româneşti, dar mai ales în Transilvania, unindu-i în cuget şi credinţă pe românii de pe o parte şi de alta a munţilor Carpaţi. În timpul păstoririi Mitropolitului Varlaam al Moldovei a fost zidită frumoasa biserică a Mănăstirii „Sfinţii Trei Ierarhi" din Iaşi, ctitoria cea mai de seamă a domnitorului Vasile Lupu. În această biserică, sfinţită în anul 1639, Mitropolitul Varlaam slujea adeseori şi binevestea Evanghelia lui Hristos cu râvnă şi înţelepciune. În anul 1641, în această biserică, evlaviosul Mitropolit Varlaam a aşezat moaştele Cuvioasei Parascheva, dăruite domnitorului Vasile Lupu de Patriarhul ecumenic Partenie de la Constantinopol, în semn de recunoştinţă pentru ajutorul oferit de el acesteia. Prin evlavia sa, Mitropolitul Varlaam a sporit mult în rândurile credincioşilor cinstirea Sfintei Cuvioase Parascheva. Pentru a întări credinţa ortodoxă şi a-i lumina pe tineri, Mitropolitul Varlaam l-a îndemnat pe domnitorul Vasile Lupu să întemeieze, la Iaşi, prima şcoală de grad înalt din Moldova, după modelul Academiei duhovniceşti de la Kiev, înfiinţată acolo de

Sfântul Ierarh Petru Movilă. Noul aşezământ de cultură din Moldova, în care se preda în limbile greacă, slavonă şi română, a fost întemeiat în anul 1640, în incinta Mănăstirii „Sfinţii Trei Ierarhi" din Iaşi, având la început şi profesori trimişi de Mitropolitul Petru Movilă al Kievului, ca semn că nu şi-a uitat patria sa, Moldova.

După ce domnitorul Vasile Lupu a pierdut scaunul domnesc, în anul 1653, Mitropolitul Varlaam, dornic de linişte şi de rugăciune, s-a retras la mănăstirea sa de metanie, Secu, după cum mărturiseşte cronicarul Miron Costin.

Vrednicul Mitropolit a mai trăit patru ani, în smerenie, în rugăciune şi în vieţuire sfântă, strămutându-se la veşnicele locaşuri spre sfârşitul anului 1657. Toate cele agonisite în timpul vieţii sale le-a dăruit Mănăstirii Secu. Marele Mitropolit Varlaam al Moldovei a fost înmormântat în zidul de miazăzi al bisericii Mănăstirii Secu.

Pentru râvna sa în apărarea dreptei credinţe, pentru vieţuirea sa sfântă şi pentru lumina duhovnicească pe care a dăruit-o poporului român dreptcredincios, la propunerea Sinodului Mitropolitan al Mitropoliei Moldovei şi Bucovinei, pe data de 12 februarie 2007, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române l-a înscris în rândul sfinţilor din calendar pe învăţatul Mitropolit Varlaam al Moldovei, cu zi de pomenire pe 30 august.

Sfintele sale moaşte au fost aşezate în biserica mare a Mănăstirii Secu, unde toţi dreptmăritorii creştini se pot închina, cerându-i să mijlocească cu rugăciunile sale pentru noi înaintea tronului Sfintei Treimi.

Cu ale lui sfinte rugăciuni, Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-ne şi ne mântuieşte pe noi.

Tropar, glas 1

Vrednic slujitor al lui Hristos şi înţelept apărător al dreptei credinţe, mare cinstitor al Sfintei Cuvioase Parascheva şi credincios luminător al neamului românesc, Sfinte Ierarhe Varlaam, roagă pe Hristos Dumnezeu să ocrotească şi să mântuiască sufletele noastre.

Condac, glas 8

Cu dumnezeieştile învăţături strălucind, Părinte Sfinte, ai păstorit Biserica neamului tău şi ai tâlcuit Evanghelia lui Hristos. Pentru aceasta, te-ai arătat, Sfinte Ierarhe Varlaam, ca un mare apărător al dreptei credinţe.

Sfântul Ierarh Petru Movilă, Mitropolitul Kievului, Galiţiei şi al întregii Rusii Mici
(22 decembrie)

Acest Sfânt Ierarh de neam român s-a născut la Suceava, pe 21 decembrie 1596, ca fiu al lui Simion Movilă – mai târziu, domn în Muntenia şi în Moldova – şi al soţiei sale, Marghita, călugărită sub numele Melania. Petru era deci strănepotul lui Petru Rareş (1527-1538; 1541-1546), bunicul său Ioan fiind căsătorit cu fiica lui Rareş. De mic copil a învăţat carte şi a fost educat în frica de Dumnezeu, mai ales că îl avea drept unchi pe Gheorghe, Mitropolitul Moldovei, care împreună cu un alt unchi al său, Ieremia, domn al Moldovei, a ctitorit Mănăstirea Suceviţa. Îi plăcea să meargă la mănăstirile bucovinene, şi în special la moaştele Sfântului Ioan cel Nou, sfânt la care a avut evlavie toată viaţa.

După moartea tatălui său, în 1607, tânărul fiu de domn, dimpreună cu mama şi fraţii săi, a pribegit în Muntenia, aşezându-se apoi în Polonia, unde familia viitorului ierarh avea mulţi cunoscuţi, dacă nu chiar rude. Aici şi-a continuat studiile la şcoala ortodoxă a „Frăţiei” din Lvov (Lemberg), sub îndrumarea unui diacon foarte iscusit, de la care a învăţat nu numai teologia, ci şi multe limbi străine (slavonă, ucraineană, polonă, lituaniană şi franceză, dar în special limbile greacă şi latină, de care era

foarte pasionat). Nu se ştie exact, dar se presupune că a studiat şi la Academia (laică) din Lvov, unde şi-a aprofundat cunoştinţele de limbi străine şi de filosofie, pentru că nu le putea învăţa la fel de bine în altă parte. În cele din urmă, după cum se ştie, a făcut cursuri şi la Sorbona, unde se preda tot în limba latină.

După obiceiul vremii, ca fiu de nobil, a trebuit să facă şi studii militare, devenind astfel, încă de tânăr, subofiţer în armata poloneză. Ca militar, participă în 1620 la lupta de la Ţuţora-Iaşi, în care alianţa româno-turcească învinge alianţa moldo-poloneză, iar în 1622 ia parte la luptele de la Hotin. Totuşi nu va folosi prea mult elanul său de tânăr ostaş în apărarea intereselor Regatului Polonez, în scurt timp se va dovedi un şi mai iscusit ostaş în apărarea Ortodoxiei ameninţate de prozelitismul catolic şi calvin. Situaţia ortodocşilor din Ucraina de atunci era foarte gravă, mai ales în timpul fanaticului rege Sigismund al III-lea, care a lipsit Ortodoxia de dreptul la existenţă, confiscând astfel multe biserici şi chiar averile personale ale ortodocşilor.

Nemaiputând suporta aceste lucruri, tânărul Petru se retrage în 1622 în partea de est a Regatului Poloniei, îşi cumpără o casă şi ceva pământ la Rubejovka, nu departe de Kiev, unde ctitoreşte o biserică de lemn cu hramul „Sfântul Ioan cel Nou de la Suceava”. Deşi mergea destul de des la Lavra Pecerska* la sfintele slujbe, prefera să stea mai mult în acel sat să se roage şi să citească foarte mult, ducând o viaţă contemplativă. După cinci ani petrecuţi

* a Peşterilor.

în studiul Sfintei Scripturi şi al Sfinţilor Părinţi, intră în obştea Lavrei Pecerska unde, în noiembrie 1627, a fost călugărit cu acelaşi nume de Petru, iar după numai câteva luni devine egumen, fiind ridicat la treapta de arhimandrit la doar 31 de ani. Pe atunci, Ucraina de astăzi făcea parte din Regatul Catolic al Poloniei, condus de regele Sigismund al III-lea, care-i prigonea pe ortodocşi. Totuşi acesta a confirmat alegerea lui Petru Movilă ca stareţ la Kiev. Alegerea făcută de obştea Lavrei Pecerska, pe atunci stavropighie a Patriarhiei Ecumenice, a fost confirmată şi de Patriarhul Kiril Lukaris al Constantinopolului.

Acest mare stareţ, chiar din primii ani de călugărie la Lavra Pecerska şi până în ultimul moment al vieţii sale, a purtat în ascuns pe sub hainele obişnuite o cămaşă ţesută din păr foarte aspru ce avea presăraţi pe dinăuntru nişte nasturi de fier. Mai purta pe trup un brâu, tot din fier, cu dinţi ascuţiţi de la care a avut multe răni care îi umflau trupul deseori. Se ruga foarte mult, făcea multe metanii şi vărsa râuri de lacrimi. Cu toate acestea, nevoinţa nu l-a împiedicat de la activitatea cărturărească şi administrativă pe care se angajase să o facă spre binele Ortodoxiei. În doar cinci ani de stăreţie la Pecerska Lavra, Arhimandritul Petru a desfăşurat o bogată activitate bisericească şi culturală, tipărind mai multe cărţi cu rostul de a apăra Ortodoxia în faţa prozelitismului catolic, care a început să pustiască aceste pământuri imediat după „Unirea de la Brest-Litovsk” din 1596. În 1633 pune bazele unui colegiu, întâi la Lavra, apoi la Mănăstirea Bratska, din care se va dezvolta vestita Academie Duhovnicească

de la Kiev. A pus la dispoziţia Academiei şi domeniile sale de la Rubejovka, pe care le cumpărase înainte de călugărie.

Pe 16 august 1628 semnează declaraţiile Sinodului Ecleziastic de la Kiev în care erau condamnaţi clericii care au aderat la Uniaţia din 1596. A sprijinit în 1632 alegerea ca rege al Poloniei a lui Wladislav I, în 1632, care a recunoscut drepturile eparhiilor Ortodoxe din Mitropolia Kievului şi a menţinut „Frăţiile Ortodoxe".

Murind bătrânul Mitropolit Iov Boreţki, Bunul Dumnezeu a rânduit ca Arhimandritul Petru să fie ales Mitropolit al Kievului, Haliciului (Galiţia) şi a toată Rusia Mică (Ucraina). Aceasta datorită originii sale voievodale, dar mai ales pregătirii sale teologice şi sprijinului celor care îl cunoşteau şi care vedeau în el salvarea Ortodoxiei ameninţate de iezuiţii latini. A fost hirotonit în arhiereu pe 28 aprilie 1633 de un sobor condus de Patriarhul Teofan al Ierusalimului ca delegat al lui Kiril Lukaris, Patriarhul Ecumenic de atunci.

Ca Mitropolit al Bisericii Ortodoxe ucraino-ruse din Polonia, timp de 13 ani, a desfăşurat o intensă activitate bisericească şi culturală, mai ales în domeniul tipăririi de cărţi bisericeşti, cunoscându-se peste 50 de cărţi îngrijite de el.

Printre cărţile de slujbă, cea mai importantă este *Evhologhiul* sau *Trebnicul* (1646), care conţine o parte originală, şi anume explicarea sensurilor liturgice şi dogmatice ale slujbelor, precum şi felul cum să se pregătească preoţii pentru săvârşirea lor. Alte cărţi de slujbă tipărite de el sunt: *Liturghierul*

(1629), *Evangheliarul* (1636), *Apostolul* (1638), *Psaltirea* (1640).

Dintre cărţile de apărare a Ortodoxiei, amintim *Lithos* (1644), în care combate primatul papal şi Filioque printr-o expunere irenică şi obiectivă a dogmelor ortodoxe.

Cea mai importantă lucrare a acestui sfânt ierarh este *Mărturisirea Ortodoxă* (*Pravoslavnica mărturisire*), revizuită şi corectată de Meletie Sirigul, cel mai învăţat teolog grec al secolului al XVII-lea, prezent la Sinodul de la Iaşi, care s-a ţinut în trapeza Mănăstirii „Sfinţii Trei Ierarhi” şi la care au participat delegaţi ai Patriarhiei Ecumenice, ai Bisericii din Kiev şi ai Bisericii Moldovei, în frunte cu Mitropolitul Varlaam. Recunoaşterea acestei lucrări de către Sinodul Constantinopolitan în 1643 a făcut din ea o Mărturisire a întregii Biserici Răsăritene. A fost semnată la început de Patriarhul Ecumenic Partenie I şi, ulterior, şi de Patriarhii Alexandriei, Antiohiei şi Ierusalimului. A fost tipărită în greaca populară în 1677, la Amsterdam, şi pentru prima oară în româneşte, la Buzău, în 1691, tradusă de Radu şi Ştefan Greceanu. Mult timp a fost folosită ca manual în şcolile teologice din Rusia şi din Ţările Române, iar unii ierarhi importanţi ai Bisericii de Răsărit, cum ar fi Patriarhii Nectarie al Ierusalimului sau Adrian al Moscovei, i-au atribuit chiar un caracter inspirat.

Sfântul Ierarh Petru nu a uitat să aibă grijă de sfintele locaşuri, a restaurat Catedrala „Sfânta Sofia” din Kiev şi cele două mănăstiri care depindeau de ea, a reînnoit biserica mare a Lavrei Pecerska, a

restaurat din temelie Biserica Spasa, ctitorită de Cneazul Vladimir etc. A îndrumat viaţa religioasă din eparhie conform rânduielilor bisericeşti.

A împletit rugăciunea cu cultura, acordând o atenţie deosebită Academiei duhovniceşti din Kiev; corpul profesoral era recrutat din membrii Frăţiei Ortodoxe, această şcoală fiind cea mai veche instituţie de învăţământ universitar la slavii ortodocşi.

Deşi departe de plaiurile natale, marele ierarh al Kievului n-a uitat de poporul român din care a provenit şi l-a ajutat ori de câte ori a fost nevoie. De pildă, el a trimis tipografii la Târgovişte, Câmpulung şi la Govora, iar la Iaşi, pe lângă tipografie, a trimis şi patru profesori pentru noua Academie înfiinţată de dreptcredinciosul domn Vasile Lupu, după modelul celei de la Kiev. În 1645 vine la Iaşi şi binecuvântează căsătoria fiicei lui Vasile Lupu Maria cu nobilul polonez Ianusz Radziwill.

Pe frontispiciul multora dintre tipăriturile sale se găseşte stema Movileştilor sau a Ţărilor Române, unde domniseră membri ai familiei Movileştilor. El însuşi se intitula „fiu al voievodului Ţării Moldovei” sau „fiu de domn moldovean”, ca expresie a dragostei faţă de neamul din care descindea.

După o păstorire de 13 ani, la vârsta de 50 de ani, în ziua de 22 decembrie 1646, ierarhul român a trecut la Domnul, fiind înmormântat în biserica mare a Mănăstirii Pecerska. Prin testament, şi-a lăsat întreaga agoniseală a vieţii pământeşti pentru restaurarea de biserici, înfiinţarea de şcoli şi întreţinerea lor.

Pentru viaţa sa aleasă şi slujirea jertfelnică a Bisericii Mântuitorului nostru Iisus Hristos, Mitropolitul

Petru Movilă al Kievului a fost canonizat de Biserica Ortodoxă din Ucraina în luna decembrie 1996.

În anul 1997, conform tradiţiei Bisericii Ortodoxe, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române şi-a însuşit această canonizare, cinstind între sfinţii ei şi pe ierarhul de neam român, Sfântul Petru Movilă. În anul 2002, acelaşi Sfânt Sinod a hotărât ca ziua de pomenire a Sfântului Ierarh Petru Movilă, în calendarul ortodox român, să fie data de 22 decembrie, ziua trecerii sale la Domnul.

Pe 13 octombrie 2002, cu prilejul împlinirii a 360 de ani de când s-a ţinut Sinodul de la Iaşi (1642-2002), a fost proclamată solemn canonizarea Sfântului Ierarh Petru Movilă în faţa mulţimilor de pelerini veniţi la hramul Sfintei Cuvioase Parascheva, din România şi de peste hotare. Icoana Sfântului a fost arătată clerului şi poporului în timp ce se cânta troparul său.

Cu ale lui sfinte rugăciuni, Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-ne şi ne mântuieşte pe noi. Amin.

Tropar, glas 4

Apărătorule şi mărturisitorule al Ortodoxiei, luminătorule al neamurilor, fiule al Moldovei şi părinte al Ucrainei, Sfinte Ierarhe Petru, mult nevoitorule, roagă-te lui Hristos Dumnezeu să ne apere credinţa şi să mântuiască sufletele noastre.

Condac, glas 8

Vestitorul Ortodoxiei şi apărătorul credinţei, Arhiereul lui Hristos, Petru al Kievului să se

cinstească după vrednicie, că patria şi neamul le-a lăsat, dar nu le-a uitat, de cele lumeşti s-a lepădat, pe cele cereşti şi veşnice dobândindu-le; de aceea se bucură el împreună cu ceata ierarhilor mărturisitori ai credinţei.

Sfântul Ierarh Dosoftei, Mitropolitul Moldovei

(13 decembrie)

Sfântul Ierarh Dosoftei s-a născut în anul 1624, la Suceava, în familia Barilă. Părinţii săi, Leontie şi Misira, binecredincioşi creştini, români de neam, aveau rudenii în Transilvania şi în ţinutul Liovului. La botez, pruncul a primit numele Dimitrie, pentru că se născuse în preajma zilei de 26 octombrie, când Biserica îl sărbătoreşte pe sfântul martir din cetatea Tesalonicului de la începutul veacului al IV-lea.

Tânărul Dimitrie Barilă a învăţat carte de la cei mai renumiţi dascăli din Moldova şi la şcoala Frăţiei Ortodoxe de la Mănăstirea „Adormirea Maicii Domnului" din Liov. Dăruit de Dumnezeu cu o inteligenţă deosebită, şi-a agonisit încă din anii copilăriei şi ai tinereţii multă ştiinţă de carte. A studiat cu multă râvnă Sfintele Scripturi şi învăţăturile dumnezeieştilor Părinţi ai Bisericii şi a deprins cu mult drag meşteşugul tâlcuirii textelor sfinte în limba română, pentru că învăţase a vorbi şi a scrie în alte limbi ca să transmită tezaurul sfintei Ortodoxii: greacă, latină, slavonă bisericească, polonă şi ucraineană.

Pe lângă învăţătura adunată cu migală de la mulţi dascăli, la şcoala Mănăstirii Probota a deprins şi învăţătura cea duhovnicească: rugăciunea, ascultarea,

smerenia şi nevoinţele ascetice. A primit îngerescul chip în această sfântă mănăstire la anul 1649, cu numele de monah Dosoftei. Iubitor de înţelepciune şi vrednic împlinitor al nevoinţelor călugăreşti, Cuviosul Dosoftei a sporit în dragoste şi rugăciune, devenind părinte duhovnicesc şi începător al obştii de la Probota. Într-o însemnare în limba română, el scrie, la 14 septembrie 1649: „Ieromonah Dosoftei de la Probota, feciorul lui Leontar Barilovici”, iar alături, în limba greacă: „Dositheos, ieromonah, fiul lui Leontar Barila şi al Misirei”.

Timp de mai mulţi ani, învăţatul egumen i-a călăuzit pe monahi la Hristos, întărindu-i în buna nevoinţă şi în cunoaşterea Sfintei Scripturi. A dezvoltat mult şcoala Mănăstirii Probota şi a crescut mulţi ucenici luminaţi, aducând în obştea sa o adevărată înnoire duhovnicească.

Datorită prestigiului său de cărturar şi virtuţilor care-i luminau chipul şi faptele, ieromonahul Dosoftei este chemat de Dumnezeu la slujirea arhierească. În anul 1658 este episcop de Huşi, după un an trece în scaunul vlădicesc de la Roman, iar în 1671 este ales mitropolit al Moldovei. Blând şi smerit, înaltul ierarh îi uimea pe toţi prin înţelepciune şi bunătate. Cronicarul Ion Neculce îl descrie astfel: „Acest Dosoftei mitropolit nu era om prost (simplu) de felul lui. Şi era neam de mazâl. Prea învăţat, multe limbi ştia: elineşte, sloveneşte, şi altă adâncă carte şi-nvăţătură. Deplin călugăr şi cucernic, şi blând ca un miel. În ţara noastră, pe ceasta vreme nu este om ca acela”.

Iubitor şi trăitor al dreptei credinţe, purtător de grijă faţă de păstoriţii săi în vremuri „nepaşnice

pentru ţară”, cu dese schimbări de domnii, Sfântul Mitropolit Dosoftei al Moldovei şi-a împlinit misiunea pastorală prin punerea în lucrare a darurilor pe care i le-a dat Dumnezeu din belşug: traducerea şi tipărirea de carte sfântă în limba română. În liniştea chiliei sale din patria natală sau în pribegie, sfântul a dăruit Bisericii şi neamului românesc lucrări de mare valoare. Primele cărţi tipărite au fost *Psaltirea* în versuri şi *Acatistul Născătoarei de Dumnezeu* (Uniev, 1673). Înţelegând în Duhul Sfânt poezia psalmilor, i-a transpus în versuri româneşti, ca să apropie tot mai mult de sufletul poporului comoara de lumină şi de har a cuvântului dumnezeiesc. Recunoscut ca autoritate teologică, a revizuit traducerea făcută de spătarul Nicolae Milescu la Vechiul Testament, text care va fi inclus în Biblia de la Bucureşti, din 1688.

În toamna anului 1673, a plecat în pribegie în Polonia, din cauza schimbărilor de domn în ţară şi a convingerilor sale antiotomane. În 1674, a fost înlocuit în scaunul mitropolitan de la Iaşi cu Teodosie, Episcopul de Roman. În anul următor, Mitropolitul Dosoftei este readus în demnitatea sa chiriarhală, iar Teodosie se retrage la Mănăstirea Bogdana şi peste puţină vreme va cunoaşte moarte martirică.

După refacerea tipografiei de la Iaşi, Mitropolitul Dosoftei a tipărit noi cărţi de slujbă şi de învăţătură în limba română: *Dumnezăiasca Liturghie* (1679 şi 1683), *Psaltirea de-nţăles* (1680), cu text paralel în română şi slavonă, *Molitvănic de-nţăles* (1681). Între anii 1682-1686 a tradus după izvoare greceşti şi slavone şi a tipărit în limba română *Viaţa şi petrecerea sfinţilor*, în patru volume. Lucrarea

a rămas neterminată din cauza plecării sale forţate în Polonia. Această carte deosebit de necesară pentru misiunea Bisericii arată darul de mare cărturar al Mitropolitului Dosoftei, dar şi dragostea sa pentru sfinţi şi pentru sfinţenie. De aceea, el scrie despre sfinţii cuvioşi români pe care i-a cunoscut personal şi despre alţii pe care poporul îi venera cu multă evlavie: „Dară tocma şi din rumâni mulţi sfinţi sânt, carii am şi vădzut viaţa şi traiul lor, dară nu s-au căutat, fără numai Daniil de Voroneţ, şi Rafail de Agapia, i-am sărutat şi svintele moştii. Apucat-am în dzâlele noastre părinţ nalţ la bunătăţ şi-n podvig, şi plecaţ la smerenie adâncă. Părintele Chiriac de Beserecani, gol şi ticăloşit în munte 60 de ani. Şi Chiriac de Tazlău, Epifanie de Voroneţ, Partenie de Agapia. Dară Ioan de Râşca, arhiepiscopul acel svânt şi minunat, Inochentie de Pobrata şi Istatie!”. De asemenea, îl pomeneşte pe Sfântul Apostol Andrei încreştinătorul românilor, cu zi de prăznuire la 30 noiembrie.

În 1686, regele polon Jan Sobieski, în campania sa antiotomană, a intrat în Moldova pentru a-l atrage de partea sa pe voievodul Constantin Cantemir. Fiind nevoiţi să se retragă, polonezii au luat cu ei mulţime de pietre scumpe, odoare din aur şi argint. Luat ostatic împreună cu tezaurul Mitropoliei şi cu moaştele Sf. Ioan cel Nou, Mitropolitul Dosoftei a trăit ultimii ani ai vieţii sale pământeşti departe de ţară. Aici a continuat lucrarea sa cărturărească şi a păstrat mereu legătura cu ierarhii ortodocşi de la Moscova şi de la Kiev. Pentru a aplana conflictele teologice privind epicleza euharistică, mitropolitul moldovean a tradus din elineşte în slavo-rusă scrieri

ale Sfinţilor Părinţi Ioan Gură de Aur, Efrem Sirul, Gherman, Patriarhul Constantinopolului, Simeon al Tesalonicului, argumentând astfel dreapta învăţătură a Bisericii. Păstor drept-credincios şi jertfelnic, Sfântul Ierarh a îndurat cu demnitate asprimile şi lipsurile, purtând de grijă comunităţii sale ortodoxe care se afla în Polonia. Sfinţenia vieţii lui strălucea nu numai asupra fiilor duhovniceşti, chiar regele Jan Sobieski venea adesea la castelul de la Stryi, unde locuia sfântul mitropolit al Moldovei, ca să participe la slujbe cu familia şi să-i dea cinstirea cuvenită. În ciuda presiunilor care s-au făcut asupra lui, Sfântul Ierarh Dosoftei a refuzat trecerea la uniaţie şi a rămas ortodox până la trecerea sa la veşnicie, pe 13 decembrie 1693. Din mărturiile călugărilor care l-au însoţit în exil, aflăm că sfântul şi-a cunoscut vremea chemării sale de către Domnul la veşnicie. Blândul Ierarh Dosoftei a fost înmormântat la Biserica „Naşterea Domnului" din Jolkiew, astăzi în Ucraina.

Pătimind încercări şi multe necazuri în această viaţă trecătoare, Sfântul Mitropolit Dosoftei al Moldovei rămâne peste veacuri un teolog al întregii Ortodoxii, ierarh cu viaţă sfântă şi neîntrecut învăţător al dreptei credinţe în limba poporului său. Luminat de harul Duhului Sfânt, el a slujit cu dragoste Biserica Mântuitorului Hristos, cu smerenie şi fapte minunate, iar acum se roagă în ceruri pentru mântuirea sufletelor noastre.

Pentru viaţa sa jertfelnică şi apărarea dreptei credinţe, pentru vieţuirea sa sfântă şi pentru lumina duhovnicească pe care a dăruit-o poporului român drept-credincios, la propunerea Sinodului

Mitropolitan al Mitropoliei Moldovei şi Bucovinei, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în şedinţa de lucru din 5-6 iulie 2005, a înscris în rândul sfinţilor din calendar pe eruditul Mitropolit Dosoftei al Moldovei, cu zi de pomenire pe 13 decembrie. În ziua de 14 octombrie 2005, la Catedrala Mitropolitană din Iaşi, cu prilejul hramului Sf. Cuv. Parascheva, a avut loc proclamarea canonizării Sfântului Ierarh Dosoftei, Mitrpolitul Moldovei.

Cu ale lui sfinte rugăciuni, Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-ne pe noi! Amin.

Tropar, glas 8

Apărătorule al Ortodoxiei şi învăţătorule al sfinţeniei, păstor blând ca un miel şi mare dascăl al Sfintei Liturghii, Părinte Ierarhe Dosoftei, roagă-L pe Hristos Dumnezeu să mântuiască sufletele noastre.

Condac, glas 4

Arătatu-te-ai bun lucrător în via lui Hristos, folosind cuvântul Evangheliei Domnului la povăţuirea drept-credincioşilor pe calea mântuirii, ca un adevărat păstor duhovnicesc al Bisericii şi slujitor al oamenilor. Credinţa păzind-o şi pe credincioşi către Dumnezeu îndreptându-i, întăreşti nădejdea în sufletele celor ce te cinstesc, fericite ierarhe Dosoftei.

Sfântul Cuvios Daniil Sihastrul
(18 decembrie)

Acest Sfânt Cuvios s-a născut din părinţi dreptcredincioşi în prima jumătate a secolului al XV-lea, într-un sat din ţinutul Rădăuţi, primind la Sfântul Botez numele de Dumitru. Din copilărie, cuprins de o deosebită râvnă pentru cele duhovniceşti, a părăsit casa părintească şi a trăit o vreme în obştea cuvioşilor părinţi de la Biserica Sfântului Nicolae din Rădăuţi, nevoindu-se pentru sporirea credinţei şi a faptelor bune, iubind foarte mult rugăciunea şi privegherile de toată noaptea.

Îmbogăţindu-se în cunoştinţele teologice din citirea cărţilor de slujbă şi din scrierile Sfinţilor Părinţi, arătând ascultare şi smerenie în toate cele încredinţate de stareţul acelei obşti călugăreşti de la Catedrala din Rădăuţi, a primit chipul îngeresc al vieţii călugăreşti odată cu numele de David.

Râvnind spre mai multe nevoinţe duhovniceşti, s-a îndreptat spre mănăstirea Sfântului Lavrentie, aproape de satul Laura de astăzi, la 30 de kilometri depărtare de Rădăuţi; aici ziua lucra împreună cu toţi ostenitorii sfintei mănăstiri, iar noaptea, în chilia sa, petrecea în necontenită rugăciune şi priveghere. Cunoscându-i râvna şi simţindu-i dorinţa neîncetată după Dumnezeu, cu sfatul părintelui său duhovnicesc, egumenul acelei lavre i-a dat schima cea mare şi i-a pus numele Daniil.

Nu după multă vreme de la primirea schimei, cu binecuvântarea stareţului, se retrage în codrii locului, pe valea pârâului Viţău, azi localitatea Putna, unde, cu ajutorul ciobanilor şi al altor iubitori de viaţă duhovnicească şi cinstitori ai sihaştrilor, sapă într-o stâncă o chilie pe care o vedem şi astăzi, la un kilometru depărtare de Mănăstirea Putna. Cunoscut ca mare nevoitor al sfintelor rugăciuni, Cuviosul Daniil este cercetat de mulţi credincioşi pentru a primi sfat şi învăţătură de trăire creştinească şi, mai ales, vindecare de bolile sufleteşti şi trupeşti. Un alt loc unde a sihăstrit Cuviosul Daniil este Stânca Şoimului, lângă Voroneţ. Şi aici a fost cercetat de credincioşi pentru folosul cel duhovnicesc. Între nenumăraţii săi fii duhovniceşti care l-au cercetat, îl amintim pe Sfântul Voievod Ştefan cel Mare, aşa cum arată cronica lui Ion Neculce şi alte multe însemnări din paginile de istorie ale neamului şi Bisericii noastre strămoşeşti.

Sfântul Voievod Ştefan cel Mare, venind la chilia Sfântului Daniil, l-a găsit în rugăciune şi, aşteptând să-şi termine rugăciunea, pentru a-i cere cuvânt de învăţătură şi mângâiere, cuvânt de încurajare în vremuri de restrişte pentru ţara Moldovei, a primit sfat şi binecuvântare de la cuviosul părinte. Tradiţia spune că el l-ar fi îndemnat pe binecredinciosul voievod să ridice Mănăstirea Putna, în apropiere de chilia în care vieţuia.

Când pomenim aceste două nume, noi, fiii Bisericii Mântuitorului Hristos, nu ştim pe care să-l cinstim mai mult: pe nevoitorul rugăciunii, Sfântul Daniil Sihastrul, sau pe viteazul apărător al credinţei strămoşeşti şi al gliei străbune, Sfântul Ştefan cel Mare. Aceasta pentru că amândoi au fost iubitori

deopotrivă ai rugăciunii şi ai Casei lui Dumnezeu. Cuvintele încrustate pe piatra de mormânt a Cuviosului Daniil, pusă de Sfântul Voievod Ştefan cel Mare: „Acesta este mormântul Părintelui nostru David, schimnicul Daniil”, arată legătura fiului cu părintele său duhovnicesc. De aceea şi rânduiala statornicită de Biserica noastră este ca aceşti doi bărbaţi, preaiubitori de Dumnezeu, să fie cinstiţi cu aleasă slujbă de prăznuire, întrucât amândoi au stăruit în rugăciune, credinţă curată şi iubire de neam.

Nu se ştie anul în care a trecut la Domnul, însă după înmormântarea sa în biserica Mănăstirii Voroneţ, unde i-a povăţuit multă vreme pe ostenitorii acelei obşti, Sfântul Cuvios Daniil Sihastrul este cinstit şi pomenit împreună cu Sfântul Mare Mucenic Gheorghe, ca ocrotitori ai sfintei mănăstiri. La mormântul său străjuieşte un sfeşnic cu lumânare aprinsă, iar credincioşii vin mereu pentru a primi binecuvântare şi ajutor duhovnicesc, dobândind vindecări de bolile sufleteşti, aşa cum se arată în diferite scrieri până în vremea noastră.

În cartea sa *Viaţa şi petrecerea sfinţilor* (vol. IV, Iaşi, 1686), Sfântul Ierarh Dosoftei, Mitropolitul Moldovei, îl aşază pe Sfântul Daniil în fruntea unui şir de nouă sfinţi, notând că a şi văzut moaştele sale şi pe ale lui Rafail de la Agapia.

Pe peretele exterior al bisericii Mănăstirii Voroneţ, deasupra uşii de intrare, pe latura de sud, este zugrăvit chipul Sfântului Daniil alături de cel al Mitropolitului Grigore Roşca, alt fiu duhovnicesc al său. Pe pergamentul pe care Cuviosul Daniil îl ţine în mână sunt scrise cuvintele: „Veniţi, fraţilor, de mă ascultaţi. Învăţa-vă-voi frica Domnului, cine este

omul...”. Această frică de Dumnezeu, care este începutul înţelepciunii, să ne călăuzească şi pe noi în toate zilele vieţii.

Pentru viaţa sa duhovnicească plină de nevoinţe şi de dragoste faţă de Dumnezeu, de aproapele şi de Ţara Moldovei, pentru cinstirea din partea credincioşilor încă din timpul vieţii şi pomenirea lui ca sfânt după ce a trecut la Domnul, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, printr-o hotărâre sinodală de canonizare din 2 iunie 1992, a rânduit ca Daniil Sihastrul să fie cinstit ca sfânt şi prăznuit pe întreg cuprinsul Patriarhiei Române în fiecare an pe 18 decembrie.

Cu ale lui rugăciuni, Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-ne şi ne mântuieşte pe noi! Amin.

Tropar, glas 8

Întru tine, Părinte, cu osârdie s-a mântuit cel după chip; că luând crucea, ai urmat lui Hristos şi, lucrând, ai învăţat să nu se uite la trup, căci este trecător, ci să poarte grijă de suflet, de lucrul cel nemuritor. Pentru aceasta, cu îngerii împreună se bucură, Cuvioase Părinte Daniil, duhul tău.

Condac, glas 3

Viaţă îngerească ai petrecut pe pământ, pildă făcându-te ucenicilor tăi prin rugăciuni, posturi îndelungate şi privegheri, învrednicindu-te a te sălăşlui în pământul celor blânzi, Sfinte Cuvioase Daniile, de Dumnezeu cinstitorule, podoaba sihaştrilor şi lauda călugărilor.

Sfânta Cuvioasă Teodora de la Sihla
(7 august)

Această floare duhovnicească şi mireasă a lui Hristos pe care a odrăslit-o pământul binecuvântat al Moldovei s-a născut pe la jumătatea secolului al XVII-lea, în satul Vânători – Neamţ, din părinţi binecredincioşi şi iubitori de Dumnezeu. Tatăl ei, Ştefan Joldea Armaşul, avea dregătorie ostăşească, aşa cum şi numele îl arată, fiind paznic al Cetăţii Neamţului şi armaş, adică făuritor de arme pentru cei ce apărau vestita Cetate a Moldovei. Mama sa, al cărei nume nu este cunoscut, se îngrijea de cele pentru casă şi de buna creştere, în frică de Dumnezeu, a celor două fiice, Teodora şi Maghiţa (Marghioliţa).

Fiica mai tânără s-a mutat curând la Dumnezeu, iar fericita Teodora a fost căsătorită de către părinţi, împotriva voinţei ei, cu un tânăr evlavios din Ismail. Neavând copii, iar sufletul Teodorei fiind rănit de dragoste pentru Iisus Hristos şi arzând de dorinţa unei vieţi cu totul curate, închinate numai Lui, cei doi s-au învoit să îmbrăţişeze viaţa monahală. Marii sihaştri, vechii ei sfătuitori, ce se nevoiau în acea vreme prin pădurile şi munţii din ţinutul Neamţ, precum şi duhovnicul care îi cunoştea firea evlavioasă şi râvna pentru rugăciunea de taină, o îndemnau spre viaţa de sihăstrie.

Astfel, fericita Teodora a îmbrăţişat cinul monahal la Schitul Vărzăreşti – Vrancea, iar după doi ani, soţul ei s-a călugărit în Schitul Poiana Mărului, primind numele de Elefterie. Aşa a binevoit Dumnezeu să-i povăţuiască pe amândoi pe calea sfinţeniei şi a mântuirii. Fiecare călugăriţă din schit se nevoia cu mare râvnă pentru Hristos, însă Cuvioasa Teodora le întrecea pe toate celelalte surori cu rugăciunea, cu smerenia şi cu nevoinţa duhovnicească.

După câţiva ani, năvălind turcii în părţile Buzăului, au dat foc Schitului Vărzăreşti. Atunci toate surorile din obşte s-au risipit în pădurile seculare din partea locului, aşteptând să treacă primejdia şi mânia lui Dumnezeu. La fel a făcut şi Cuvioasa Teodora, care s-a retras în munţii Vrancei împreună cu stareţa ei, Schimonahia Paisia, a cărei ucenică era. Acolo se nevoiau singure, acoperite de mâna lui Dumnezeu, în post şi rugăciune, răbdând multe ispite de la diavoli, foame, frig şi tot felul de încercări.

Răposând stareţa ei, fericita Teodora, în urma unei descoperiri dumnezeieşti, a părăsit munţii Vrancei şi s-a retras în părţile Neamţului, pentru a se nevoi în pădurile neumblate din jurul schiturilor Sihăstria şi Sihla. După ce mai întâi s-a închinat la icoana făcătoare de minuni a Maicii Domnului de la Mănăstirea Neamţ, egumenul lavrei a trimis-o la Sihăstria să urmeze sfatul egumenului de acolo. Cu binecuvântarea Ieroschimonahului Varsanufie, egumenul Sihăstriei, fericita Teodora a fost încredinţată duhovnicului Pavel, care a dus-o în pustie, în apropierea Schitului Sihla, sfătuind-o să rămână acolo până la moarte, dacă va putea răbda asprimea vieţii pustniceşti, iar de nu va putea suferi

ispitele şi frigul iernii, să se aşeze la o sihăstrie de călugăriţe.

Aşa a ajuns fericita Teodora în munţii Sihlei, iar un sihastru milostiv i-a oferit chilia sa, care se afla aproape de schit şi de peştera care îi poartă numele. Acolo s-a nevoit Cuvioasa cu bărbăţie mulţi ani, ostenindu-se singură în post şi rugăciuni de toată noaptea, în lacrimi şi răbdare, departe de lume. Numai Cuviosul Pavel din Sihăstria, duhovnicul ei, o cerceta din când în când, o mărturisea, o îmbărbăta, o împărtăşea cu Sfintele Taine şi îi ducea cele de trebuinţă.

După un timp, a răposat fericitul duhovnic Pavel, nu departe de Schitul Sihla, într-o mică colibă pustnicească, iar Cuvioasa Teodora a rămas cu totul singură, căci nimeni nu ştia locul şi aspra ei nevoinţă. Cu timpul i s-au rupt şi hainele, iar ca hrană avea doar măcriş, fructe de pădure şi alune. În această şcoală a liniştii şi nevoinţei a dobândit Cuvioasa darul rugăciunii de foc, care se lucrează în inimă, darul lacrimilor, al răbdării şi al negrăitei iubiri de Dumnezeu. Acum nu se mai chinuia nici de frig, nici de foame, nici diavolii nu o mai puteau birui, căci dobândise darul facerii de minuni şi era ca un diamant strălucitor în munţii Sihlei, fiind uitată de oameni, însă umbrită de darul Duhului Sfânt.

Năvălind turcii să prade mănăstirile şi satele, au ajuns până la Sihla, iar Sfânta Teodora s-a adăpostit în peştera ei din apropiere. Descoperind-o păgânii, ea s-a rugat lui Dumnezeu s-o scape din mâinile lor. În clipa aceea, prin minune, s-a crăpat stânca din fundul peşterii, cum se vede până astăzi, iar fericita s-a izbăvit de moarte. În această peşteră

s-a nevoit Sfânta Teodora în ultimii ani ai vieţii sale. Rugându-se neîncetat lui Dumnezeu cu rugăciunea cea de taină a inimii, faţa i se lumina, iar trupul i se ridica de la pământ, asemenea Sfintei Maria Egipteanca. Din timp în timp, păsările cerului îi aduceau în ciocurilor lor, prin voia Domnului, fărâmituri de pâine de la trapeza Schitului Sihăstria, iar apă bea din scobitura unei stânci din apropiere, numită până astăzi Fântâna Sfintei Teodora.

Ajungând Sfânta Teodora aproape de sfârşitul vieţii şi cunoscând că o cheamă Hristos la cereştile locaşuri, unde este odihna şi desfătarea tuturor sfinţilor, se ruga cu lacrimi lui Dumnezeu să-i trimită un preot ca s-o împărtăşească cu Preacuratele Taine. Astfel, cu rânduială de sus, egumenul Sihăstriei a observat că păsările duceau fărâmituri spre Sihla şi a trimis doi fraţi să vadă unde anume se duc. Călăuziţi de mâna lui Dumnezeu, fraţii au ajuns noaptea aproape de peştera Sfintei Teodora şi au văzut-o cum se ruga cu mâinile înălţate spre cer, învăluită în lumină ca de foc. Atunci, înfricoşându-se, au strigat, iar Cuvioasa, chemându-i pe nume, le-a cerut o haină ca să se acopere, şi le-a spus să coboare la Sihăstria şi să aducă un duhovnic ca s-o împărtăşească cu Trupul şi Sângele lui Hristos.

Călăuziţi de o lumină cerească, fraţii au mers repede la schit şi dimineaţa au adus la peşteră pe ieromonahul Antonie şi ierodiaconul Lavrentie, cu Sfintele Taine. După ce Sfânta Teodora şi-a făcut cuvenita spovedanie şi şi-a destăinuit viaţa, ostenelile şi ispitele ei, a rostit Crezul, s-a închinat, a primit dumnezeieştile Taine şi, mulţumind lui Dumnezeu pentru toate, şi-a dat duhul în mâinile Lui. Apoi

părinţii au făcut slujba înmormântării şi au îngropat sfântul ei trup în peşteră. Aceasta s-a petrecut în al treilea deceniu al secolului al XVIII-lea.

Trupul Sfintei Teodora a rămas tăinuit în peşteră până după anul 1830, când familia domnitorului moldovean Mihail Sturza, care a reînnoit Schitul Sihla, a aşezat moaştele ei în raclă de preţ şi le-a depus în biserica schitului, spre închinare. Apoi, zidind o biserică nouă la moşia lui din satul Miclăuşeni-Iaşi, le-a adus în această biserică şi multă lume venea aici să se închine, primind ajutorul Cuvioasei. În anul 1856, familia Sturza a convenit cu stareţul Mănăstirii Pecerska din Kiev să dea sfintele moaşte în schimbul unor veşminte preoţeşti şi arhiereşti. Aşa s-au înstrăinat moaştele Sfintei Teodora din patria ei şi se păstrează în catacombele de la Pecerska, aşezate în raclă de mult preţ, pe care sunt scrise aceste cuvinte în limbile română: Sfânta Teodora din Carpaţi, şi slavonă: Sveti Teodora Carpatina.

Viaţa Sfintei Teodora de la Sihla şi faptele ei, prin care a bineplăcut lui Dumnezeu, o aşază în cetele sfinţilor, fiind socotită cea mai aleasă nevoitoare pe care a odrăslit-o vreodată ţara noastră. Credincioşii din Moldova o cinstesc ca sfântă îndată după adormirea ei şi merg în pelerinaj la peştera şi chilia ei de la Schitul Sihla.

Pe 20 iunie 1992, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a canonizat-o, trecând-o oficial în rândul sfinţilor, cu zi de prăznuire la 7 august.

Cu ale ei sfinte rugăciuni, Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-ne şi ne mântuieşte pe noi. Amin!

Tropar, glas 8

Cele pământeşti părăsind şi jugul pustniciei luând, te-ai făcut mireasă lui Hristos, fericită; cu postul şi cu privegherea cereştile daruri luând şi cu rugăciunea pe îngeri ajungând, firea omenescă ai biruit şi la cele cereşti te-ai mutat, lăsându-ne spre mângâiere peştera şi sfintele tale moaşte. Pentru aceasta, Sfântă Cuvioasă Maică Teodora, roagă pe Hristos Dumnezeu să mântuiască sufletele noastre.

Condac, glas 2

Fiind aleasă de Dumnezeu pentru viaţa îngerească de sihăstrie, ai părăsit cele trecătoare şi te-ai retras la Sihla, în peşteră, Cuvioasă. Şi acolo, fiind hrănită de păsările cerului, neîncetat L-ai slăvit pe Dumnezeu Cel în Treime închinat. Pentru aceasta cu credinţă îţi strigăm: Bucură-te, Cuvioasă Maică Teodora!

Sfântul Cuvios Onufrie de la Vorona
(9 septembrie)

Între numeroşii părinţi care au sfinţit pământul ţării noastre prin înalta lor viaţă duhovnicească se numără şi Cuviosul Onufrie, cel mai mare sihastru al ţinuturilor botoşănene, vieţuitor al Schitului Sihăstria Voronei. Despre viaţa acestui cuvios părinte se cunosc foarte puţine amănunte, el voind să fie cunoscut lui Dumnezeu, iar nu oamenilor. Din unele însemnări de pe manuscrisele copiate de el şi de ieroschimonahul Nicolae, care a vieţuit împreună cu dânsul, ştim că s-a născut în jurul anului 1700, în Rusia, probabil într-o familie nobilă, căci a ajuns să fie guvernator al unui ţinut. În jurul anului 1749, dorind viaţa pustnicească şi aprinzându-se cu dumnezeiasca râvnă, a lăsat familia, onoarea rangului şi patria sa, venind în ţinuturile Moldovei. Îl atrăsese aici renumele unor mari pustnici, nevoitori în osteneli tăcute şi smerite, ascunşi de ochii lumii în adâncul codrilor. A cercetat numeroase mănăstiri, culegând cu hărnicie, asemeni unei albine, sfaturi ziditoare de suflet, deprinzând lepădarea de sine şi urmarea lui Hristos, dar mai ales învăţând de la fiecare părinte întâlnit lucrarea cea plăcută lui Dumnezeu. Fără îndoială, se ocupa şi cu citirea Scripturii şi a altor cărţi folositoare, pe care le va copia mai târziu cu multă râvnă şi răbdare, împodobindu-le cu o scriere frumoasă. A vieţuit astfel timp de 15 ani, crescând

duhovniceşte în preajma unor aleşi părinţi duhovniceşti, precum Vasile de la Poiana Mărului şi Paisie Velicikovski de la Neamţ. Acesta din urmă îl va afla pe Cuviosul Onufrie la Mănăstirea Dragomirna, în jurul anului 1763, la venirea sa din Muntele Athos. Între cei doi se va înfiripa o strânsă prietenie duhovnicească, povăţuindu-se unul pe altul pentru a deprinde desăvârşita rugăciune a inimii, Cuviosul Paisie fiindu-i şi duhovnic, iar după ce s-au despărţit, legătura lor sufletească a continuat prin scrisori, pentru că amândoi petreceau întru acelaşi duh. Auzind de alţi pustnici români şi ruşi sporiţi duhovniceşte care vieţuiau în codrii Voronei, va intra în anul 1764 în obştea Schitului Sihăstria Voronei, retrăgându-se în pustie spre liniştire. Timp de 25 de ani va vieţui într-o peşteră pe malul pârâului Vorona, într-o aspră nevoinţă, petrecând în smerenie, înfrânare, tăcere şi neîncetată rugăciune. Mânca doar o dată pe zi, după apusul soarelui, iar noaptea o petrecea priveghind, aţipind doar două-trei ore pe un scaun, pentru odihna trupului, după cum mărturiseşte Ieromonahul Nicolae, care vieţuia şi el în codrii Voronei. Făgăduindu-se întru totul Domnului Hristos, a îmbrăcat schima cea mare, pe care o va primi din mâna duhovnicului său, stareţul Paisie, în anul 1774, la Mănăstirea Dragomirna, revenind apoi în locul nevoinţelor sale, la peştera din preajma Sihăstriei Voronei. Astfel va stărui cuviosul fără odihnă în chemarea numelui preadulcelui Iisus, pentru a stinge toată patima trupului, învrednicindu-se de vederea luminii dumnezeieşti şi primind roua Duhului Sfânt. Făcând inima sa locaş neprihănit Mântuitorului Hristos, se va bucura în adâncul ei de mari daruri şi mângâieri duhovniceşti, odihnindu-se

cu lacrimile cele aducătoare de bucurie. Şi, urcând în scurt timp pe treptele sfinţeniei, pe mulţi îi folosea cu vieţuirea sa aleasă, cu rugăciunea şi cu sfatul său, fiind binecuvântat de Dumnezeu cu darul deosebirii gândurilor. Atât monahii, cât şi credincioşii de rând îl căutau, minunându-se de blândeţea şi înţelepciunea sa. Astfel, pe mulţi i-a îndreptat pe calea cea bună, risipind cursele vrăjmaşilor şi arătându-se făcător de minuni încă din timpul vieţii sale. Iar când a săvârşit călătoria cea bună şi a sosit timpul să încredinţeze curatul său suflet Stăpânului Hristos, a fost vestit mai înainte de aceasta.

În noaptea Sfintelor Paşti, dorind a se împărtăşi pentru ultima dată cu Trupul şi Sângele Mântuitorului, un înger s-a arătat preotului Nicolae Gheorghiu din satul Tudora, aflat în apropiere, şi i-a cerut să ia cu sine Sfintele Taine şi să meargă la robul lui Dumnezeu Onufrie. Acelaşi înger îl va călăuzi până la peştera cuviosului, pe care îl va afla foarte slăbit. Şi cerând să meargă la Sihăstrie, după câteva zile a adormit întru Domnul, la 29 martie 1789, fiind înmormântat de câţiva călugări în livadă, la rădăcina unui măr. Nu după mult timp, la mormântul cuviosului au început să se petreacă fapte minunate, care adevereau sfinţenia sa. Mulţi au văzut lumânări arzând şi au auzit glasuri cântând în acel loc, iar odată rătăcindu-se trei călugări prin pădurile din jur şi lăsându-se noaptea, au fost călăuziţi de o lumină puternică până la peştera unde s-a nevoit cuviosul. În iarna anului 1846 s-a arătat din nou puterea făcătoare de minuni a Cuviosului Onufrie. Pe când domnitorul Mihail Sturza se afla la vânătoare, a găsit un fruct mare şi frumos la rădăcina

mărului ce străjuia mormântul cuviosului, l-a luat cu sine şi l-a dat fiicei sale care era bolnavă de epilepsie. Cu harul lui Dumnezeu, aceasta s-a vindecat de boală. Minunându-se, domnitorul s-a întors la Vorona şi, aflând despre viaţa nevoitorului pentru Dumnezeu, a poruncit să se dezgroape osemintele lui şi să fie aşezate spre cinstire într-o raclă în altarul bisericii Mănăstirii Vorona. Zece ani mai târziu, în urma unui vis în care însuşi Cuviosul Onufrie s-a arătat stareţului Mănăstirii Voronei, arhimandritul Iosif Vasiliu, cerându-i să fie dus în Sihăstrie, racla cu sfintele sale moaşte a fost aşezată într-o firidă din pronaosul Bisericii „Buna Vestire” din Sihăstria Voronei, unde se află şi astăzi. Aici vin să se închine mulţi credincioşi, Cuviosul Onufrie continuând să săvârşească numeroase minuni pentru cei care îi cer ajutorul cu multă credinţă şi smerenie. Pentru viaţa sa sfântă şi minunile săvârşite de Dumnezeu prin sfintele lui moaşte, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române l-a trecut în rândul sfinţilor în anul 2005, spre a fi prăznuit de toţi dreptmăritorii creştini.

Cu ale lui sfinte rugăciuni, Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-ne pe noi! Amin!

Tropar, glas 8

Cu ostenelile sihăstriei, la viaţa cea fără de prihană ai ajuns, fericite, şi ca un luceafăr din pământul Rusiei răsărind, întru singurătatea codrilor Moldovei te-ai sălăşluit. Monahilor ai fost învăţător, făcându-te pildă, prin aspra ta vieţuire, Cuvioase

Părinte Onufrie. Roagă-te lui Hristos Dumnezeu să se mântuiască sufletele noastre.

Condac, glas 3

De tulburările lumeşti depărtându-te, casa şi patria ai părăsit şi pe pământul Moldovei ai trăit viaţă sihăstrească. Asemenea marilor cuvioşi, ai ajutat pe mulţi cu rugăciunile şi poveţele tale, Cuvioase Părinte Onufrie.

Sfântul Cuvios Antipa de la Calapodeşti
(10 ianuarie)

Acest cuvios părinte se numără printre cele mai alese roade duhovniceşti pe care le-a odrăslit binecuvântatul pământ al Moldovei. Viaţa lui a fost povestită de el egumenului Pimen de la Mănăstirea Valaam din nordul Rusiei. S-a născut în anul 1816 în satul Calapodeşti, azi în judeţul Bacău, primind din botez numele de Alexandru. Tatăl său era Gheorghe Constantin Luchian, diacon la biserica satului, iar mama Ecaterina Manase, călugăriţă mai târziu sub numele Elisabeta. A învăţat carte la şcoala satului. Încă nu terminase şcoala când tatăl său a fost chemat la Domnul. Rămas orfan, a fost nevoit să înveţe meşteşugul legării de cărţi, pentru a contribui şi el la întreţinerea familiei.

Dar pe când avea 20 de ani „fără de veste a fost cuprins de o negrăită şi minunată lumină, care i-a umplut inima de o nespusă bucurie", cum scria biograful său. Drept aceea, şi-a părăsit familia, îndreptându-se spre Mănăstirea Neamţ, iar de aici, a mers spre o mănăstire din Ţara Românească, se pare la Căldăruşani, unde erau încă vii tradiţiile paisiene, moştenite prin ucenicii vrednicului de pomenire stareţ Gheorghe. Aici, fratele Alexandru s-a dovedit a fi cu luare-aminte la toate cuvintele de învăţătură ale părinţilor, nevoindu-se cu rugăciunea, cu postul,

cu ascultarea, aşa cum se cuvine celor dornici de viaţă călugărească. Fără îndoială că va fi stăruit şi în citirea cărţilor folositoare de suflet, lucru pe care nu-l făcuse în copilărie. Stareţul de aici l-a tuns în monahism, dându-i numele de Alipie.

După doi ani a plecat la Muntele Athos, despre care îi vor fi vorbit unii din părinţii mai în vârstă care trăiseră în acea „grădină a Maicii Domnului". S-a aşezat la Schitul românesc Lacu, unde se nevoiau mulţi călugări de neam român, fiind cunoscut de toţi pentru asprimea vieţii călugăreşti care se ducea acolo. În acest schit s-a întărit sufleteşte, prin ascultările la care a fost rânduit, ca şi prin sfaturile pe care le primea cu dragoste şi smerenie de la părinţii cu învăţătură şi viaţă îmbunătăţită. Vreo patru ani a trăit în Mănăstirea Esfigmenu, în nordul Sfântului Munte, mult ajutată de domnii moldoveni, precum şi de familia marelui mitropolit Veniamin Costachi (1803-1842). Acum a primit „schima cea mare" a călugăriei, care cere post aspru, rugăciune şi slujire neîntreruptă, devenind „schimonahul Antipa". Se pare că tot acum a fost hirotonit întru ierodiacon şi ieromonah. A trăit apoi într-o chilie, pe care a refăcut-o.

În anul 1860, Cuviosul ieroschimonah Antipa, după o vieţuire de aproape 20 de ani în Sfântul Munte, se reîntoarce în Moldova. Tocmai atunci, doi îmbunătăţiţi monahi moldoveni care trăiau la Athos, Nifon şi Nectarie, începuseră zidirea Schitului românesc Prodromu, care va fi terminat şi sfinţit în 1863. Antipa a fost rugat să meargă în Moldova pentru a strânge ajutoare, în vederea terminării

lucrărilor de zidire. A stat la un metoc din Iaşi (Bucium) al unei mănăstiri din Sfântul Munte. Numele său ajunge să fie cunoscut şi aici, încât îl căutau mulţi credincioşi, pentru care era o adevărată pildă de smerenie, de dragoste şi de trăire cu adevărat creştină.

Se îndreaptă apoi spre pravoslavnica Rusie, tot în vederea strângerii de ajutoare pentru Schitul Prodromu. S-a oprit la Kiev, pentru a se închina moaştelor Cuvioşilor părinţi din Lavra Pecerska, după care a pornit spre Moscova, şi în cele din urmă spre Petersburg, unde a primit felurite ajutoare de la mitropoliţii din aceste două oraşe, stareţi de mănăstiri şi credincioşi.

Chiar din primul an al venirii sale în Rusia, a mers în pelerinaj la Mănăstirea Valaam, situată pe o insulă din lacul Ladoga, în apropiere de Finlanda, care l-a impresionat în chip deosebit. Drept aceea, după ce a trimis ajutoarele la Schitul Prodromu, în noiembrie 1865 s-a aşezat pentru totdeauna la Mănăstirea Valaam, şi anume într-o chilie de la schitul cu hramul Tuturor Sfinţilor. Aici şi-a continuat nevoinţele duhovniceşti, căutând să fie folositor obştei care îl înfiase. De altfel, în această mănăstire erau cunoscute tradiţiile paisiene, căci unii dintre monahii de pe vremuri fuseseră ucenici ai marelui stareţ de la Neamţ. Datorită vieţii sale alese a ajuns să fie cunoscut în părţile de nord ale Rusiei, încât era căutat de mulţi călugări şi credincioşi, pentru slujbe şi cuvânt de învăţătură. Sub îndrumarea lui, s-au format mai mulţi ucenici care l-au urmat în cele duhovniceşti.

După 17 ani de aspră vieţuire, în ziua de 10 ianuarie 1882, Cuviosul Antipa ieroschimonahul a trecut la viaţa veşnică, departe de ţara sa, dar mereu cu gândul la ea. A fost înmormântat în gropniţa Mănăstirii Valaam. Pentru că era cunoscut şi cinstit de toţi pentru vrednicia sa, unul din ucenicii săi, ieromonahul Pimen, i-a scris viaţa care s-a tipărit în anul următor la Petersburg, în ruseşte, sub titlul: *Viaţa vrednică de pomenire a ieroschimonahului Antipa*. Cartea s-a răspândit repede, încât în 1893 a apărut din nou, tot la Petersburg.

Faima lui de „sfânt” s-a menţinut atât în Rusia, cât şi la Muntele Athos, fie prin aceia care l-au cunoscut în timpul vieţii, fie prin cartea pomenită aici. Aşa se face că în 1906, deci la 24 de ani de la mutarea lui către Domnul, monahii ruşi de la Mănăstirea Sfântul Pantelimon sau Rusicon, din Sfântul Munte Athos, l-au trecut în Mineiul rusesc pe luna ianuarie, ziua a 10-a, care s-a tipărit atunci în limba slavă. Era vorba de o trecere în rândul sfinţilor fără un act oficial de canonizare din partea Bisericii, ci doar prin înscrierea numelui său în Minei.

La noi în ţară, numele schimonahului Antipa a fost mai puţin cunoscut, de vreme ce el a petrecut cea mai mare parte a vieţii în afara hotarelor ei. Dar este o bucurie duhovnicească pentru noi, românii, că el a fost iubit şi preţuit de monahii ruşi, care l-au trecut în Sinaxar ca „sfânt cuvios”, fiind singurul călugăr român athonit care s-a învrednicit de o asemenea cinstire.

Faptul acesta a constituit un temei şi pentru Sfântul Sinod al Bisericii noastre, în 1992, de a-l introduce în calendarele noastre în ziua chemării

sale la Domnul, adică la 10 ianuarie, şi de a-l cinsti ca pe un „vas ales” al lui Hristos şi a-i cere să se roage pentru noi şi pentru a noastră mântuire.

Cu ale lui sfinte rugăciuni, Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-ne şi ne mântuieşte pe noi. Amin.

Tropar, glas 3

Povăţuitor preaînţelept al călugărilor şi înger pământesc te-ai arătat, Sfinte Cuvioase Părinte Antipa, înfrângându-ţi trupul cu nepătimirea şi luminând inimile credincioşilor cu strălucirea virtuţilor tale. Pentru aceasta te-ai făcut locaş preacinstit al Sfântului Duh şi în ceruri ai aflat plata ostenelilor tale de la Dumnezeu, pe Care roagă-L să ne dăruiască nouă mare milă.

Condac, glas 4

Din frământătura ostenelilor înmuiate cu lacrimile milostivirii tale, ai dospit rugăciunea cea mult roditoare, Părintele nostru Antipa. Adu-ţi aminte şi de neamul nostru din care ai odrăslit, Preafericite, şi ocroteşte patria ta cu mijlocirile tale către Dumnezeu, ca să-ţi cântăm ţie: Bucură-te, odrasla Moldovei, iubitorule de pustnicie!

Sfântul Cuvios Ioan Iacob de la Neamţ – Hozevitul
(5 august)

Ale cărui sfinte moaşte s-au aflat întregi în peştera Sfânta Ana din pustiul Hozeva (şi se păstrează în biserica Mănăstirii „Sfântul Gheorghe Hozevitul” din apropiere de Ierihon).

Sfântul preacuviosul Părintele nostru Ioan Iacob de la Neamţ s-a născut pe 23 iulie 1913, în satul Crăiniceni, comuna Horodiştea, din fostul judeţ Dorohoi, într-o familie de ţărani foarte credincioşi, anume Maxim şi Ecaterina, fiind singurul copil la părinţi. Din botez a primit numele de Ilie şi din pruncie se dovedea un copil ales şi binecuvântat de Dumnezeu.

După şase luni de la naştere, mama sa, fiind o fire bolnăvicioasă, şi-a dat sufletul în mâinile Domnului, lăsând copilul în grija bunicii sale, Maria. După doi ani, în toamna anului 1916, moare şi tatăl său, în război, copilul rămânând în grija rudelor apropiate. Primii ani de şcoală îi face în satul natal, apoi urmează gimnaziul la Lipcani-Hotin şi liceul la Cozmeni-Cernăuţi, fiind cel mai bun elev din şcoală.

În vara anului 1932, rudele voiau să-l dea la Facultatea de Teologie din Cernăuţi, ca să-l facă preot. Dar el, simţindu-se chemat de Dumnezeu la o viaţă

mai înaltă, le-a spus: „Nu, eu vreau să mă fac călugăr!” După un an, tânărul Ilie, pe când lucra la câmp, se ruga lui Dumnezeu să-i descopere calea pe care să o urmeze. Deodată a auzit un glas de sus, zicând: „Mănăstirea!” Din clipa aceea, nu a mai avut odihnă în suflet până nu a plecat la mănăstire.

Fiind în zi de duminică, cerând binecuvântarea duhovnicului său, fericitul Ioan şi-a luat cărţile sfinte, crucea şi icoana Maicii Domnului din casa natală, şi, călăuzit de Duhul Sfânt, a intrat în obştea Mănăstirii Neamţ. Stareţul mănăstirii, Episcopul Nicodim, l-a primit cu multă dragoste şi, după ce l-a trimis să se închine în faţa icoanei făcătoare de minuni a Maicii Domnului din biserica voievodală, i-a rânduit ascultare la infirmerie şi la biblioteca mănăstirii. Era foarte tăcut, ascultător şi smerit. Dorind un loc mai liniştit, după ce vizitează mănăstirile din Oltenia, în iunie 1934, rămâne pentru o vreme la Mănăstirea Turnu, pe Valea Oltului, care l-a impresionat nu numai prin frumuseţea locului, ci şi prin străvechile tradiţii de viaţă sihăstrească.

Între anii 1934 şi 1935, face serviciul militar la Dorohoi, ca infirmier, având multă milă de cei bolnavi şi fiind iubit de toţi.

Finalizând stagiul militar în toamna anului 1935, se reîntoarce în obştea Mănăstirii Neamţ, chemat de fostul stareţ Nicodim (ajuns între timp mitropolit al Moldovei), unde continuă aceeaşi ascultare de bibliotecar şi îngrijitor la bolniţă. Toţi se foloseau de smerenia, de blândeţea şi de dragostea lui şi cugetau că este un ales al lui Dumnezeu.

La 8 aprilie 1936, în miercurea din Săptămâna Sfintelor Patimi, fericitul rasofor Ilie Iacob este tuns

în îngerescul cin călugăresc de arhiereul Valerie Moglan, noul stareţ al marii lavre, împreună cu alţi doi fraţi rasofori, primind numele de Ioan.

Dorind viaţă pustnicească şi arzând cu inima pentru Hristos şi pentru Sfintele Locuri, unde S-a născut, a pătimit şi a înviat Domnul, fericitul monah Ioan Iacob pleacă în Ţara Sfântă împreună cu alţi doi monahi din lavră, Claudie şi Damaschin.

După ce se închină la toate Sfintele Locuri şi sărută Crucea Golgotei şi Mormântul Domnului, cei trei călugări se retrag să ierneze în obştea Mănăstirii „Sfântul Sava" din pustiul Iordanului. Apoi, însoţitorii săi întorcându-se la Mănăstirea Neamţ, fericitul monah Ioan Iacob se nevoieşte, în continuare, în Mănăstirea „Sfântul Sava" de lângă Betleem (întemeiată de Sfântul Sava cel Sfinţit, 439-532), timp de zece ani, răbdând grele ispite, boli şi încercări de la oameni şi de la diavoli.

Prima ascultare în obştea Mănăstirii „Sfântul Sava" a fost cea de paracliser. Cuviosul Ioan avea mare evlavie pentru biserică şi sfintele slujbe. Făcea prescuri, menţinea curăţenia şi suna clopotul de slujbă. De asemenea păstra o atmosferă de iubire, de smerenie şi milă faţă de toţi. Avea şi ascultarea de infirmier al mănăstirii şi îi îngrijea cu dragoste atât pe călugări, cât şi pe numeroşii arabi şi beduini, bolnavi sau răniţi în război, care erau aduşi la infirmeria mănăstirii. Pentru aceasta îl iubeau şi-l căutau atât unii, cât şi alţii. Duhovnicul lui, ieroschimonahul Sava, macedonean de neam, care cunoştea limba română, era un mare povăţuitor de suflete şi mărturisea pe toţi călugării români nevoitori în Ţara Sfântă.

Astfel, cuviosul Ioan Iacob era ziua în slujba obştii şi a bolnavilor, iar noaptea se nevoia singur în chilie cu multe rugăciuni de taină, cu metanii, lacrimi şi citiri din Sfânta Evanghelie şi din scrierile Sfinţilor Părinţi. Cunoscând bine limba greacă, traducea unele pagini alese patristice, din care se hrănea atât pe sine, cât şi pe cei ce veneau la el. Avea şi darul scrierii de învăţături şi versuri duhovniceşti, pe care le trimitea fraţilor săi din Ţara Sfântă sau le dădea pelerinilor români care veneau spre închinare la Mormântul Domnului.

Între anii 1939 şi 1940 fericitul sihastru Ioan Iacob s-a nevoit împreună cu un ucenic român într-o peşteră din pustiul Qumran, aproape de Marea Moartă. Aici l-a cunoscut pe monahul Ioanichie Pârâială, care i-a rămas ucenic credincios până la obştescul sfârşit. Obişnuia să se roage noaptea, singur, hrănindu-se doar cu pesmeţi şi puţine fructe, răbdând multe ispite.

Între anii 1940 şi 1941, din cauza războiului, Cuviosul Ioan a stat cu mai mulţi călugări din Ţara Sfântă într-un lagăr pe Muntele Măslinilor, suferind grele ispite şi boală. Fiind eliberat, se reîntoarce la Mănăstirea „Sfântul Sava” şi continuă aceleaşi ascultări şi nevoinţe. În anul 1947, pe 13 mai, este hirotonit diacon, în biserica Sfântului Mormânt, cu aprobarea Patriarhului României, la recomandarea Arhimandritului Victorin Ursache, superiorul Căminului Românesc din Ierusalim. În acelaşi an, Cuviosul Ioan Iacob este hirotonit preot în biserica Sfântului Mormânt de arhiereul Irinarh, fiind numit de Patriarhia Română egumen la Schitul românesc „Sfântul Ioan Botezătorul” de pe valea

Iordanului, aproape de locul unde S-a botezat Domnul nostru Iisus Hristos.

Timp de cinci ani, cât a dus această ascultare, Cuviosul Ioan Iacob a săvârşit zilnic toate sfintele slujbe, în limba română, a tradus numeroase pagini din Sfinţii Părinţi cu învăţături pentru călugări şi pelerini; a compus un bogat volum de versuri duhovniceşti, a înnoit chiliile şi biserica schitului şi, mai ales, viaţa duhovnicească din schit, ostenindu-se mult pentru primirea pelerinilor din ţară, pe care îi spovedea, îi împărtăşea şi cărora le dădea sfaturi mântuitoare de suflet. Noaptea însă se nevoia singur, neştiut de nimeni, fie în chilie, fie ieşind să se roage pe valea Iordanului, încercând să urmeze, după putere, Cuvioasei Maria Egipteanca. Singurul său ucenic statornic era monahul Ioanichie, precum şi câteva maici românce bătrâne, Melania, Natalia, Galinia, Casiana şi Magdalena, care îi erau fiice duhovniceşti şi se aflau sub ascultarea sa.

În luna noiembrie 1952, Cuviosul Ioan Sihastrul se retrage din ascultarea de egumen şi, împreună cu ucenicul său Ioanichie, intră în obştea Mănăstirii „Sfântul Gheorghe Hozevitul” din pustiul Hozeva, pe valea pârâului Cherit (Horat). Din vara anului 1953, fericitul Ioan se retrage cu ucenicul la o peşteră din apropiere, numită „Chilia Sfintei Ana”, unde, după tradiţie, ea se ruga lui Dumnezeu să-i dăruiască un prunc. Alături de el, într-o altă peşteră, se nevoia un monah cipriot, anume Pavel.

Aici s-a nevoit Sfântul Ioan Sihastrul cu ucenicul său, timp de şapte ani, în rugăciuni neîncetate, în privegheri de toată noaptea, în postiri îndelungate, în lacrimi neştiute, în cugetări şi în doriri

duhovniceşti, răbdând tot felul de ispite, suferinţe, lipsuri, lupte cu diavolii şi, cu înstrăinare totală, aprinzându-se de multă râvnă pentru Hristos şi slăvind pe Dumnezeu Cel în Treime lăudat.

La peşteră, unde cu greu se ajungea, pe o scară înaltă, nu primea pe nimeni, comunicând cu cei ce veneau mai ales prin rugăciune, prin unele scrieri sfinte şi prin ucenicul său. În sărbători mari şi în posturi, Sfântul Ioan săvârşea Dumnezeiasca Liturghie în paraclisul peşterii Sfânta Ana şi se împărtăşeau amândoi cu Trupul şi Sângele lui Hristos, mulţumind lui Dumnezeu pentru toate. În timpul zilei şi în clipe de răgaz, ieşea în gura peşterii, la lumină, unde scria versuri religioase şi traducea pagini patristice din limba greacă. Mânca o dată pe zi, pesmeţi, măsline, smochine, şi bea puţină apă, iar noaptea dormea câteva ore, pe o scândură, având o piatră drept perină.

În vara anului 1960, era bolnav şi suferea toate cu multă răbdare. Simţindu-şi sfârşitul aproape, miercuri 4 august, s-a împărtăşit cu Sfintele Taine, iar joi dimineaţa, la orele 5, şi-a dat sufletul în mâinile lui Hristos, la vârsta de numai 47 de ani. După trei zile, a fost înmormântat în aceeaşi peşteră de egumenul Mănăstirii „Sfântul Gheorghe”, arhimandritul Amfilohie. Împlinindu-se douăzeci de ani, pe 8 august 1980, trupul său a fost aflat întreg, nestricat de vreme, răspândind bună mireasmă, semn că l-a preamărit Dumnezeu şi l-a numărat în ceata sfinţilor, pentru nevoinţa şi sfinţenia vieţii sale de pe pământ.

O mare bucurie duhovnicească i-a cuprins pe toţi. La 17 august acelaşi an, egumenul i-a pregătit

o raclă sculptată în lemn de chiparos, l-a aşezat în ea cu mare cinste şi l-a dus în procesiune, împreună cu părinţii arhierei de la Patriarhia Ortodoxă din Ierusalim şi cu mii de pelerini care au venit la praznicul Adormirii Maicii Domnului, hramul acestei mănăstiri, depunând sfintele moaşte în incinta bisericii cu hramul Sfântul Ştefan, unde se află şi moaştele Sfântului Gheorghe Hozevitul. De atunci, vin zilnic pelerini ortodocşi, şi chiar de alte confesiuni creştine, ca să se închine la moaştele Cuviosului, cerându-i ajutorul, pe care toţi cei ce se roagă cu credinţă îl primesc.

Această strămutare a moaştelor Sfântului Ioan s-a făcut cu binecuvântarea patriarhului Benedict al Ierusalimului. El este cinstit ca sfânt de toţi ortodocşii, dar în mod deosebit de cei din România, Grecia, Cipru şi Ţara Sfântă.

Înainte de a fi trecut în rândul sfinţilor, canonizat, chipul său a fost zugrăvit în icoane, precum şi în Catedrala „Sf. Gheorghe" din Hama, în Siria; un călugăr imnograf din cadrul Patriarhiei Ecumenice i-a alcătuit o slujbă, iar credincioşii care ajungeau în faţa moaştelor sale îl cinsteau ca pe un sfânt.

Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, luând în considerare sfinţenia vieţii Cuviosului Ioan Iacob şi văzând cinstitele sale moaşte, l-a trecut în rândul sfinţilor, pe data de 20 iunie 1992, cu numele de Sfântul Ioan Iacob de la Neamţ – Hozevitul, fixându-i-se zi de prăznuire 5 august, data mutării lui la cele veşnice.

Cu ale lui sfinte rugăciuni, Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-ne şi ne mântuieşte pe noi! Amin.

Tropar, glas 8

Întru tine, Părinte, cu osârdie s-a mântuit cel după chip, căci lăsând lumea şi patria ta, ai luat Crucea lui Hristos şi în valea Iordanului te-ai aşezat spre nevoinţă. Pentru aceasta şi cu îngerii acum se bucură, Cuvioase Părinte Ioane, duhul tău. Roagă-te lui Hristos Dumnezeu să mântuiască sufletele noastre.

Condac, glas 7

Pe unul Dumnezeu iubind, de cele trecătoare ai fugit şi, în pustie locuind, cu liniştea duhului te-ai logodit, Sfinte Cuvioase Părinte Ioane, neîncetat slăvind pe Hristos Mântuitorul lumii. Pentru aceasta, cu evlavie, laudă şi cântare îţi aducem, zicând: Bucură-te, floarea preaaleasă a Bisericii noastre!

Sfântul Voievod Ştefan cel Mare
(2 iulie)

Unul dintre apărătorii dreptei credinţe şi ctitor de biserici şi fapte bune a fost măritul Voievod Ştefan cel Mare al Moldovei (1457-1504), pe care poporul l-a numit şi cinstit bun, mare şi sfânt. Bun, pentru faptele sale de milostenie şi iertarea celor greşiţi; Mare, pentru iscusinţa cu care a condus ţara cu dreptate, întrucât prin el Dumnezeu i-a pedepsit pe cei lacomi şi trădători; Sfânt, atât pentru luptele sale de apărare a întregii creştinătăţi, cât şi pentru numărul mare de biserici şi mănăstiri pe care le-a zidit şi înzestrat cu cele necesare spre slava lui Dumnezeu şi mântuirea credincioşilor.

Marele Voievod Ştefan al Moldovei a fost fiul binecredincioşilor creştini Voievodul Bogdan al II-lea şi Doamna Maria-Marina Oltea. Încă din copilărie a arătat o dragoste deosebită faţă de ţară şi credinţa strămoşească. Urcarea sa pe tronul Moldovei a urmat după vremuri tulburi de luptă pentru domnie.

Pe Câmpia Direptăţii este întâmpinat de mulţimea poporului, în frunte cu Mitropolitul Teoctist al Moldovei, în ziua de 14 aprilie, joi în săptămâna Sfintelor Patimi, anul mântuirii 1457. Întrebând poporul adunat dacă este cu voia tuturor să le fie domn, i s-a răspuns într-un glas: „Întru mulţi ani de la Dumnezeu să domneşti!”. Şi a domnit, precum ştim, 47 de ani, 2 luni şi 3 săptămâni, luptând pentru apărarea

hotarelor ţării şi a credinţei strămoşeşti, a întregii creştinătăţi, zidind cetăţi militare, dar şi cetăţi ale sufletului, adică multe biserici şi mănăstiri. În toate câte le făcea arăta dragoste, dreptate şi mărinimie, neuitându-i nici o clipă pe vitejii oşteni, pe cei săraci şi suferinzi, răsplătindu-i şi ajutându-i pe toţi cu neţărmurită dragoste părintească.

Deşi a fost încercat de numeroase suferinţe: rana de la picior căpătată în lupta de la Chilia, moartea a patru copii şi a două soţii, trădarea unor sfetnici şi multe războaie, Voievodul nu şi-a pierdut niciodată nădejdea în Dumnezeu, ci şi-a purtat crucea vieţii sale cu răbdare creştinească, luptând cu dârzenie şi neîntrecută iscusinţă împotriva duşmanilor ţării şi ai credinţei.

De aceea, istoria mărturiseşte că evlaviosul Ştefan Vodă a trăit nu pentru sine, ci pentru ţara şi credinţa întregului popor. El aducea mulţumiri şi laudă lui Dumnezeu, nu numai atunci când biruia, ci şi atunci când era biruit, fiind pentru noi o pildă de pocăinţă.

Fericitul Voievod a luptat pentru apărarea întregii creştinătăţi, chemându-i la luptă sfântă pe cârmuitorii creştini ai Europei prin scrisoarea sa din ianuarie 1475, din care, pentru frumuseţea şi valoarea lui duhovnicească, redăm acest text: „Prealuminaţilor, preaputernicilor şi aleşilor domni a toată creştinătatea, cărora această scrisoare a noastră va fi arătată sau de care ea va fi auzită. Noi Ştefan Voievod din mila lui Dumnezeu, Domn al Ţării Moldovei, mă închin cu prietenie vouă tuturor cărora vă scriu şi vă doresc tot binele şi vă spun domniilor voastre că necredinciosul împărat al turcilor a fost

de multă vreme şi este încă pierzătorul întregii creştinătăţi şi în fiecare zi se gândeşte cum ar putea să supuie şi să nimicească toată creştinătatea. De aceea facem cunoscut domniilor voastre că pe la Boboteaza trecută, mai sus numitul turc a trimis în ţara noastră şi împotriva noastră o mare oştire în număr de 120.000 de oameni, al cărui căpitan de frunte era Soliman Paşa. Auzind şi văzând noi acestea, am luat sabia în mână şi, cu ajutorul Domnului Dumnezeului nostru Atotputernic, am mers împotriva duşmanilor creştinătăţii şi i-am biruit, pentru care lăudat să fie Domnul Dumnezeul nostru. Auzind despre acestea, păgânul împărat al turcilor îşi puse în gând să-şi răzbune şi să vie, în luna mai, cu capul său şi cu toată oştirea sa împotriva noastră şi să supuie ţara noastră care e o poartă a creştinătăţii şi pe care Dumnezeu a ferit-o până acum. Dacă această poartă, care e ţara noastră, va fi pierdută, atunci creştinătatea va fi în mare primejdie. De aceea ne rugăm de domniile voastre să ne trimiteţi pe căpitanii voştri împotriva duşmanilor creştinătăţii până mai este vreme, fiindcă turcul are acum mulţi potrivnici şi din toate părţile are de lucru cu oamenii ce-i stau împotrivă cu sabia în mână. Iar noi, din partea noastră, făgăduim pe credinţa noastră creştinească şi cu jurământul domniei noastre că vom sta în picioare şi ne vom lupta până la moarte pentru legea creştinească, noi cu capul nostru. Aşa trebuie să faceţi şi voi, pe mare şi pe uscat, după ce cu ajutorul lui Dumnezeu Cel Atotputernic noi i-am tăiat mâna dreaptă. Deci fiţi gata fără întârziere."

Ştefan cel Mare şi Sfânt a pus biruinţele în luptele purtate nu pe seama iscusinţei sale, ci a voii şi

puterii lui Dumnezeu. Pentru credinţa şi smerenia sa, Dumnezeu i-a dat putere, înţelepciune, „har”, cum spune cuvântul Sfintei Scripturi (Iacov 4, 6).

Ştefan cel Mare şi Sfânt a fost nu numai un apărător al credinţei creştine în luptele sale cu turcii şi tătarii, ci şi un mărturisitor al ei prin numărul mare de biserici ridicate cu purtarea sa de grijă, prin înzestrarea lor cu cele necesare slujbelor şi obştii călugărilor, care împleteau rugăciunile de zi şi de noapte cu lucrul mâinilor şi cultura minţii.

Ştefan cel Mare şi Sfânt a zidit biserici şi mănăstiri nu numai în Moldova, ci şi în Muntenia şi Transilvania, mărturisind prin aceasta conştiinţa unităţii de credinţă şi de neam. De asemenea şi la muntele Athos, unde pericolul otoman ameninţa tot atât de mult Ortodoxia, a înălţat, înnoit şi înzestrat mai multe biserici şi mănăstiri, între care la loc de cinste stă Mănăstirea Zografu. Pe toate aceste sfinte locaşuri, Ştefan cel Mare le-a înălţat ca mulţumire adusă lui Dumnezeu pentru biruinţele purtate în lupta cu duşmanii creştinătăţii, cât şi pentru cinstirea şi pomenirea celor căzuţi în luptele cu duşmanii credinţei neamului. Pentru aceasta, poporul l-a cinstit numindu-l „cel Sfânt”.

Binecredinciosul Voievod a fost un om al pocăinţei şi al rugăciunii: el a simţit permanent nevoia să se roage, să se încredinţeze, el şi familia sa, împreună cu cei vii şi cu cei morţi, rugăciunilor părinţilor sfinţiţi din sfintele biserici ctitorite de el, pe care-i numea „rugătorii noştri”. „Să ne cânte nouă şi Doamnei Maria, cerea călugărilor şi egumenului din Mănăstirea Neamţ, în fiecare miercuri seara un parastas, iar joi o liturghie până în veac, cât va sta această mănăstire.”

Viaţa de rugăciune personală a lui Ştefan cel Mare şi Sfânt ne este arătată şi de cele trei icoane unite, numite triptic: Mântuitorul, Maica Domnului şi Sfântul Ioan Botezătorul, păstrate până astăzi în Mănăstirea Putna, împreună cu o cruce, pe care Domnitorul Moldovei le purta la el permanent în călătorii şi mai ales în bătălii. Ştefan cel Mare şi Sfânt însoţea rugăciunea cu postul, înainte de a începe lupta cu duşmanii credinţei şi ai neamului, ba chiar şi după biruinţă, aşa cum aminteşte cronicarul că a făcut-o la Vaslui: „Cu toţii s-au legat a posti patru zile cu pâine şi apă”.

Ştefan cel Mare şi Sfânt unea rugăciunea nu numai cu postul, ci şi cu milostenia şi dragostea creştine. Astfel, înzestra familiile tinere de curând căsătorite cu cele necesare unei gospodării, pământ şi vite; nu uita niciodată pe vitejii luptători în atâtea războaie, arătând o deosebită purtare de grijă faţă de cei rămaşi cu infirmităţi, cum aminteşte tradiţia de Burcel, cel rămas fără o mână, căruia îi dăruieşte o pereche de boi, car şi plug, pentru a se putea gospodări singur, pentru a nu mai fi silit să-şi are pământul în zi de sărbătoare cu boi şi plug de împrumut de la boieri.

Dreptcredinciosul Domnitor a fost deopotrivă om al dreptăţii şi al iubirii creştineşti, al iertării duşmanilor săi care au dat dovadă de căinţă pentru greşelile săvârşite. „Te-am iertat, scrie el boierului Mihu, duşman al tatălui său, şi toată mânia şi ura am alungat-o cu totul din inima noastră. Şi nu vom pomeni niciodată în veci, cât vom trăi, de lucrurile şi întâmplările petrecute, ci te vom milui şi te vom ţine la mare cinste şi dragoste, deopotrivă cu boierii cei credincioşi şi de cinste.”

Întreaga sa viaţă Ştefan cel Mare şi Sfânt a trăit sub povaţa permanentă a părintelui său duhovnicesc, Cuviosul Daniil Sihastrul, căruia i-a arătat toată ascultarea şi cinstea cuvenită.

Binecredinciosul Domnitor a cunoscut mai dinainte ceasul morţii sale, aşa cum este dat de Dumnezeu tuturor celor care au trăit viaţa cu adevărat creştineşte. „Iar când au fost aproape de sfârşenia sa, scrie cronicarul, chemat-au vlădicii şi toţi sfetnicii săi, boierii cei mari şi alţii, toţi câţi s-au prilejuit, arătându-le cum nu vor putea ţine ţara cum a ţinut-o el." Cum vedem, grija pentru binele ţării şi al credinţei străbune o poartă în inima sa până în ceasul morţii. Cronicile vechi mai pun în gura măritului Voievod şi aceste cuvinte înainte de moarte: „Doamne, numai Tu singur ştii ce a fost în inima mea. Nici eresurile cele înşelătoare, nici focul vârstei tinereşti n-au putut a mă sminti, ci am întărit pe piatra care este Însuşi Hristos, pe a Cărui Cruce de-a pururi îmbrăţişată la piept ţinând, viaţa mea am închinat-o nesmintită printr-însa la Părintele veacurilor, prin care pe toţi vrăjmaşii am gonit şi înfrânt".

Ştefan cel Mare „s-a strămutat la locaşurile de veci" pe 2 iulie 1504 şi a fost înmormântat în biserica Mănăstirii Putna, fiind plâns de întreg poporul, cum consemnează cronicarul: „Iar pe Ştefan Vodă l-a îngropat ţara cu multă jale şi plângere în mănăstire în Putna care era de dânsul zidită. Atâta jale era de plângeau toţi ca după un părinte al său, căci cunoşteau toţi că s-au scăpat (păgubit) de mult bine şi multă apărătură". A fost plâns de întreg

poporul şi de tot pământul Moldovei, cum se spune şi azi în cântarea populară: „Plânge dealul/ Plânge valea/ Plâng pădurile bătrâne/ Şi norodu-n hohot plânge/ Cui ne laşi pe noi, Stăpâne?”

Ştefan cel Mare şi Sfânt a rămas nemuritor în inimile noastre; îl simţim cu toţii, mai ales atunci când ne aflăm în faţa mormântului său de la Putna şi în faţa icoanei sale, insuflându-ne aceeaşi dragoste de ţară şi credinţă strămoşească; îl simţim alături de noi la bucurii şi mai ales la durere, în vreme de năvălire a necazurilor asupra noastră.

La mormântul său străjuieşte, de la moartea sa până astăzi, o candelă permanent aprinsă, dovedindu-se prin aceasta cinstirea de care s-a bucurat de-a lungul veacurilor din partea întregului popor, care l-a venerat ca pe un sfânt, apărător al creştinătăţii, după cum se vede şi în pictura bisericii Mănăstirii Dobrovăţ (jud. Iaşi), ultima sa ctitorie, pictată nu la mult timp după moartea sa.

De aceea, trecerea lui în rândul sfinţilor prin hotărârea Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române de pe 20 iunie, anul mântuirii 1992, este o confirmare a evlaviei poporului dreptcredincios şi o recunoaştere a lucrării harului divin în viaţa oamenilor care-L iubesc pe Hristos şi Biserica Sa. Ştefan cel Mare şi Sfânt este o icoană de lumină pentru tot poporul drept-credincios, un ocrotitor al ctitorilor de locaşuri sfinte şi al celor care luptă pentru apărarea dreptei credinţe şi a patriei lor.

Cu ale lui sfinte rugăciuni, Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-ne pe noi. Amin.

Tropar, glas 1

Apărător neînfricat al credinţei şi patriei străbune, mare ctitor de locaşuri sfinte, Ştefane Voievod, roagă pe Hristos Dumnezeu să ne izbăvească din nevoi şi din necazuri.

Condac, glas 1

Iubindu-L pe Dumnezeu, cu adevărat, slăvite Ştefane, sfinte biserici şi mănăstiri ai înălţat; pe cei săraci i-ai ajutat şi pe cei greşiţi i-ai iertat. Pentru aceste fapte ale tale, Dumnezeu te-a înzestrat cu înţelepciune şi putere ca să-i biruieşti pe vrăjmaşii ţării tale şi ai credinţei creştineşti. Drept aceea, te cinstim şi părinte te numim.

Sfinţii Cuvioşi Iosif şi Chiriac de la Bisericani
(9 septembrie)

Aceşti cuvioşi părinţi isihaşti nemţeni se numără printre cei mai mari asceţi ai Bisericii Ortodoxe Române.

Sfântul Cuvios Iosif de la Bisericani

Acest cuvios părinte este cel dintâi sihastru cunoscut în Muntele Bisericanilor şi întemeietorul mănăstirii cu acelaşi nume. S-a născut într-un sat din ţinutul Neamţ şi, de mic, având înclinare spre viaţa călugărească, a intrat în obştea Mănăstirii Bistriţa. Aici a primit tunderea în monahism şi a deprins de la părinţii bătrâni viaţa duhovnicească, postul şi neîncetata rugăciune. Văzând Cuviosul Iosif că nu are destulă linişte la Mănăstirea Bistriţa, a luat binecuvântare de la egumenul mănăstirii şi a plecat să se închine la Mormântul Domnului din Ierusalim. S-a retras apoi în pustia de pe Valea Iordanului, unde a ajuns, în câţiva ani, sihastru vestit. Aici s-a nevoit într-o peşteră, mai întâi singur, apoi cu câţiva ucenici, răbdând multe ispite de la diavol. Ducând o viaţă de o înaltă trăire duhovnicească, şi-a adunat în preajma lui 17 pustnici, întemeind prima comunitate duhovnicească românească

cunoscută în Ţara Sfântă. Dar năvălind arabii asupra Sfintelor Locuri, după multă tulburare, Cuviosul Iosif şi-a luat ucenicii şi a venit în Moldova, la Mănăstirea Bistriţa. Astfel, sihăstria lui Iosif s-a mutat din Valea Iordanului în Moldova, pe Muntele Bisericanilor.

După ce numărul ucenicilor a crescut, a înălţat o mică biserică, al cărei hram era Buna Vestire, construind şi chilii împrejur. Pentru viaţa monahală de aici a statornicit rânduiala achimită (neadormită), după modelul Mănăstirii Studiţilor de la Constantinopol, ce presupunea rugăciune neîncetată în biserică şi la chilii, post, metanii, cântarea psalmilor, ascultare şi dragoste.

Năvălind turcii, care le-au incendiat biserica, s-au hotărât să plece la Sfântul Munte Athos. Pe drum însă li s-a arătat într-un stejar Preasfânta Născătoare de Dumnezeu, care i-a întrebat: „Unde mergeţi?”. La această minunată vedere, ei au răspuns: „Ne ducem la grădina ta!”; iar Maica Domnului le-a spus atunci: „Întoarceţi-vă, căci şi aici este grădina mea”. În amintirea acestei minuni, ei au aşezat o icoană cu chipul Maicii Domnului. Mai târziu, Schitul Cuviosului Iosif s-a numit „Schitul Bisericani”, adică „al evlavioşilor”, pentru că monahii se rugau aici cu lacrimi şi mulţi se vindecau de boli cu rugăciunea şi binecuvântarea Cuviosului Iosif.

Sfântul Cuvios Chiriac de la Bisericani

Cuviosul Chiriac de la Bisericani s-a nevoit la începutul sec. al XVII-lea la Mănăstirea Bisericani, care număra pe atunci peste o sută de călugări.

S-a retras în pustie, într-o peşteră din muntele lui Simon, unde s-a nevoit singur, în aspră osteneală, timp de 60 de ani. Vara şi iarna petrecea pe munte cu trupul gol, în rugăciune curată, biruind, cu puterea lui Hristos, neputinţele firii şi ispitele diavolului.

Pe acest cuvios l-a cunoscut şi Sfântul Ierarh Dosoftei, Mitropolitul Moldovei, care, mai târziu, după mutarea cuviosului la Domnul, i-a sărutat sfintele moaşte. Este cunoscut ca unul dintre marii sihaştri din Carpaţi, având o viaţă pilduitoare: trăirea în desăvârşită lepădare de sine, smerenie şi în neîncetată rugăciune. Şi-a dat sufletul lui Hristos, numărându-se printre sfinţii români, cinstiţi de popor. Moaştele lui au fost aşezate în peştera în care a trăit, peşteră ce se poate vedea şi astăzi, în care s-a amenajat un paraclis în cinstea lui. Mai târziu, din cauza deselor tulburări din ţară, sfintele moaştele au fost împărţite.

Aceşti doi cuvioşi luminători ai călugărilor isihaşti nemţeni întregesc şirul părinţilor din veac ce s-au sfinţit prin mari nevoinţe în Mănăstirea Bisericani.

Cu ale lor sfinte rugăciuni, Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-ne şi ne mântuieşte pe noi. Amin.

Tropar, glas 1

Povăţuitori sihaştrilor, ocrotitori ai celor din nevoi şi celor mâhniţi mângâietori, Sfinţilor Cuvioşi Iosif şi Chiriac, cei ce aţi dobândit rugăciunea cea neîncetată şi vase alese ale Sfântului Duh v-aţi arătat, rugaţi-vă lui Dumnezeu să dăruiască sufletelor noastre pace şi mare milă!

Condac, glas 1

Rugăciunea şi liniştea iubind, nevoinţa şi răbdarea îmbrăţişând, patimile cele pierzătoare le-aţi stins cu ostenelile pustiei, Sfinţilor Cuvioşi Iosif şi Chiriac de la Bisericani. Unul luminător al chinoviei s-a făcut şi iscusit păstor, iar celălalt sfeşnic al luminii neînserate s-a arătat, prin rugăciunea cea neîncetată.

Sfinţii Cuvioşi Simeon şi Amfilohie, sihaştrii de la Pângăraţi
(7 septembrie)

Sfântul Cuvios Simeon de la Pângăraţi

S-a născut la începutul secolului al XV-lea, într-un sat din apropierea oraşului Piatra Neamţ, pe când conducea Ţara Moldovei evlaviosul domn Alexandru cel Bun.

Încă din tinereţe şi-a arătat dragostea şi râvna pentru cele dumnezeieşti, alegând viaţa monahală şi intrând în obştea Mănăstirii Bistriţa. Aici s-a nevoit în viaţa de ascultare şi a sporit duhovniceşte, tăindu-şi patimile şi voia proprie. Născându-se într-însul dorul după liniştea pustiei, a luat binecuvântare de la egumenul Mănăstirii Bistriţa şi, împreună cu încă doi ucenici ai săi, la anul 1432, în zilele lui Iliaş Voievod, fiul lui Alexandru cel Bun, s-a retras în isihie, pe un picior mai ridicat al malului stâng al pârâului Pângăraţi, la poalele muntelui numit „Păru", la 5 km depărtare de mănăstirea sa. Aici, cuviosul şi-a făcut o chilie din bârne de brad, într-o poiană înconjurată de păduri seculare, unde s-a nevoit cu ucenicii săi, după voia lui Dumnezeu, în necontenite rugăciuni şi în cugetarea celor cereşti. Sporind mult cu darul Sfântului Duh, ajungând sihastru desăvârşit şi dascăl iscusit

al rugăciunii inimii, s-au adunat în jurul lui ucenici iubitori de linişte, aşezământul lui fiind cunoscut timp de 29 de ani sub numele de „Sihăstria lui Simeon". Auzind Sfântul domnitor Ştefan cel Mare de nevoinţa cuviosului şi înştiinţându-se că nu are biserică unde să se roage cu ucenicii săi, în anul 1461, i-a dăruit bani şi ajutor să înalţe o mică biserică de lemn, hramul ei fiind aşezat, în urma unei vedenii, în cinstea Sfântului Mare Mucenic Dimitrie, Izvorâtorul de Mir. Terminându-se biserica în acelaşi an, a fost sfinţită pe 26 octombrie de Mitropolitul Teoctist I, când l-a hirotonit în preot pe Simeon, care a devenit astfel întemeietorul şi primul egumen al Mănăstirii Pângăraţi, ce s-a numit până în 1508 „Schitul lui Simeon". Ca părinte duhovnicesc şi începător al vieţii pustniceşti la Pângăraţi, a adunat în jurul său mulţi ucenici iubitori de Hristos şi de linişte. Atât de mult a sporit Cuviosul Simeon cu nevoinţa, cu rugăciunea şi cu darul Duhului Sfânt, încât s-a învrednicit de harisma vindecării bolilor şi a înainte-vederii. Pentru aceea veneau la chilia sa mulţi suferinzi şi se făceau sănătoşi cu rugăciunea lui. Veneau încă şi credincioşi din sate şi chiar dregători din sfatul ţării ca să ceară binecuvântare şi cuvânt de folos, căci era iscusit rugător şi povăţuitor de suflete. Pentru aceea şi Sf. Ştefan cel Mare, Domnul Moldovei, îl iubea şi, adeseori, îi cerea sfatul şi rugăciunea pentru el şi pentru ţară, care era mereu ameninţată de păgâni.

Prin îngăduinţa lui Dumnezeu, în anul 1476 au năvălit turcii asupra Moldovei şi, „pentru păcatele poporului", l-au biruit pe Ştefan cel Mare în luptele

de la Războieni. Văzând primejdia aceasta, Cuviosul Simeon şi-a luat ucenicii, s-a rugat lui Dumnezeu pentru domn şi pentru ţară ca să-i scape din mâinile cotropitorilor, apoi au trecut peste Carpaţi în Transilvania, stabilindu-se la Mănăstirea Caşiva, unde, după puţin timp, s-a mutat cu pace la cereştile locaşuri, în toamna aceluiaşi an, 1476, intrând în ceata Cuvioşilor Părinţi. După adormirea sa, a fost înmormântat de ucenicii săi cu cinste în acea mănăstire.

Sfinţenia Cuviosului Simeon se arată şi prin aceea că, după moarte, a strălucit şi prin sfintele sale moaşte, care au fost cinstite de Ştefan Voievod. Despre aducerea moaştelor Sfântului Simeon ne spune Ieromonahul Atanasie, în *Cuvântul despre zidirea Sfintei Mănăstiri Pângăraţi*: „După ce s-au întors turcii şi s-a potolit vrajba robiei şi s-a făcut pace, atunci a trimis Ştefan voievod şi i-a adus sfintele lui moaşte într-o raclă cinstită şi le ţinea în vistieria sa cu cinste. Apoi, luând o parte din sfintele lui moaşte, le-a oprit pentru blagoslovenie şi cu aromate cu bune miresme şi cu tămâie le tămâia totdeauna spre credinţa şi buna întărire a dreptei credinţe a domniei sale, iar mai vârtos pentru dragostea şi căldura duhovnicească ce avea mai-nainte către dânsul; iar rămăşiţa sfintelor lui moaşte cu cuviinţă sfinţită şi cu cinste le-a îngropat în cetatea Socevei”. Această aducere a sfintelor lui moaşte se pare că a avut loc spre sfârşitul anului 1484, când se ştie că ucenicii cuviosului s-au întors din nou la sihăstria lor, întemeiată de Sfântul Simeon Ieroschimonahul.

Sfântul Cuvios Amfilohie de la Pângăraţi

S-a născut în anul 1487, undeva în partea de nord a Moldovei. Viaţa monahală şi-a început-o de foarte tânăr, la Mănăstirea Moldoviţa, de unde a venit la Pângăraţi, în anul 1508. Aici a fost ales, de către toţi, ocârmuitor, conducând obştea mănăstirii timp de 56 de ani.

Despre el vorbeşte Ieromonahul Anastasie de la Mănăstirea Moldoviţa, care l-a cunoscut personal: „Din copilăria sa s-a nevoit în viaţa călugărească, fiind mărturisit de toţi pentru faptele lui cele bune. Şi era scriitor foarte iscusit şi ştia meşteşug a lucra la lemn şi era cinstit de toţi Domnii şi miluit, dară de carte om prost se arăta. Şi până la bătrâneţe bine şi-a ocârmuit viaţa sa; în foame şi în sete, în răbdare şi întru osteneale, întru toată nevoinţa duhovnicească. Şi de la draci năpăşti şi ispite multe a răbdat până la moarte. Şi sfârşitul vieţii sale bine au săvârşit: că a dat ţărna ţărnei şi s-a dus în calea cea lungă a părinţilor, luându-şi plata ostenelilor sale de la Dreptul Judecător şi cu cinste fiind îngropat de ucenicii săi”.

Nevoinţele sale nu au fost trecute cu vederea de Stăpânul tuturor, ci au atras cu ele purtarea Sa de grijă şi ocrotirea Sfântului Dimitrie, patronul mănăstirii, care, prin arătare dumnezeiască, i-a cerut Domnitorului Alexandru Lăpuşneanu să zidească la Pângăraţi o biserică în numele său pe locul celei vechi de lemn, care fusese arsă de turci. Pe când Voievodul se afla în Târgul Pietrei, precum aveau obicei Domnii Moldovei a umbla pe la târguri şi cetăţi din vremi de demult, „când a fost luna lui Octombrie, în

22 de zile, la miezul nopţii, i s-a arătat lui în vis un voinic cu veşminte albe îmbrăcat şi foarte frumos, cu dumnezeiască slavă împodobit şi i-a zis lui: Scoală-te, Voievodule, şi degrab să mergi la Pângăraţi, unde petrece un sihastru Amfilohie aproape de 50 de ani, şi să zideşti întru numele mieu biserica pe locul unde am avut mai-nainte făcută de bătrânul Ştefan Voievod în zilele stareţului Simeoan Ieromonah. (...) Iară Domnul Alexandru cu glas lin l-au întrebat, zicând: Cine eşti, doamne, cu atâta dumnezeiască podoabă îmbrăcat şi cu slavă împodobit? Iar el i-au răspuns: Eu sunt Sfântul Dimitrie, Mucenicul lui Hristos şi ostaş, şi de la Maximilian muncitorul, pentru Hristos, în cetatea Solonului (Tesalonic) în temniţă am fost închis şi muncit şi în coastă împuns, carele în toată lumea şi în toată marginea se slăveşte numele mieu şi în pământul acesta numai în pustie biserică nu am. (...) Şi în grabă şi singur Domnul şi cu toţi boiarii au sosit la Sihastrul Amfilohie şi au început a-i spune vedenia, zicând: Măcar că eu, cinstite Părinte, n-am dat crezării îndată visul, (pentru că) Sfânta Scriptură şi Părinţii noştri cei duhovniceşti ne învaţă pe noi să nu credem visurile, iar eu am adunat pe credincioşi boiarii miei şi pe filosofi şi toţi au judecat că de la Dumnezeu este şi foarte ne-am bucurat. Acestea grăind amândoi, au zis şi Sihastrul că de la Dumnezeu este vedenia. Şi de multă bucurie şi veselie s-au umplut şi s-au aprins de dumnezeiescul Duh cele dinăuntru ale lor şi s-au cuprins şi mult au plâns. Şi pentru mântuirea sufletului nu puţin au vorbit, încă şi pentru deşertăciunea lumii aceştia din destul au vorbit: cum că trece ca o umbră lumea aceasta şi

viaţa noastră ca praful şi ca fumul se stinge; şi cum blagocestivii împăraţi au zidit sfintele mănăstiri şi cu Dumnezeu s-au unit şi Biserica sobornicească întru una au adunat şi au împreunat pre sfintele şapte soboare cu Sfinţii Părinţi şi până astăzi, zice, se ţin dogmele cu rugăciunile Sfinţilor Părinţi, precum şi Hristos au făgăduit Sfinţilor Apostoli, iar mai vârtos nouă, păcătoşilor, că va fi cu noi până la sfârşitul veacului. (...) Şi fără de număr din Sfintele Scripturi au grăit. Şi, după plânsul cel de mângâiere şi după voroava cea duhovnicească, de multă bucurie umplându-se, au făcut masă mare împărătească marele Voievod la Sihastrul şi Stareţul Amfilohie. (...) Şi apoi au întrebat pe Sfântul Stareţ marele Voievod Alexandru: Fost-au înainte vreme şi mai înainte de tine vieţuitori călugări pe locul acesta, au n-au fost? Iar el pre amăruntul i-au povestit pentru viaţa Sfântului Simeon preotul."

„Cu bunăvoirea lui Dumnezeu şi cu sporirea Preasfântului Duh şi cu ajutorul Sfântului Mare Mucenic Dimitrie Izvorâtorul de Mir, ostaşul lui Hristos, s-au zidit şi s-au săvârşit Sfânta Mănăstire întru numele Sfântului Mucenic şi s-au sfinţit de Grigorie Mitropolit al Socevei în anul 1560 din porunca lui Alexandru Voievod."

În anul 1566, Cuviosul Amfilohie Sihastrul, cunoscând că i se apropie sfârşitul vieţii, i-a adunat pe toţi fiii săi duhovniceşti şi le-a dat cuvântul său cel mai de pe urmă. Apoi, sărutându-i cu lacrimi, a lăsat egumen la Pângăraţi în locul său pe Ieromonahul Teodorit, ucenicul său, iar el s-a retras la Moldoviţa, mănăstirea lui de metanie. Acolo, fericitul Amfilohie a primit marele şi îngerescul chip al schimniciei

sub numele de Enoh, ca cel ce întotdeauna se înalţă cu inima şi cu dorirea către cele cereşti, adăugând osteneli peste osteneli, timp de încă patru ani de zile. Iar în anul 1570, aflând de la Duhul Sfânt ceasul morţii sale, s-a împărtăşit cu Sfintele Taine şi şi-a dat cu pace sufletul său în braţele Domnului nostru Iisus Hristos, pe 7 septembrie, la şapte ceasuri din noapte, în zilele lui Bogdan Voievod. Iar despre sfârşitul său minunat dă mărturie Ieromonahul Anastasie astfel: „Acestea toate mi le-au spus Părintele Amfilohie şi stareţ de la Sfânta Mănăstire Pângăraţi mie, smeritului Ieromonah Anastasie de la Mănăstirea Moldoviţei, mult păcătosului şi întru tot netrebnicului, că mare dar au luat bătrânul Amfilohie mai-nainte de mutarea sa, că vremea şi ziua mutării sale au spus-o mie, smeritului Anastasie, şi nimenea să nu fie necredincios ca să nu cadă în ispită, că întru adevăr toate acestea adevărate sunt. Acestea toate le-am scris pentru ca să nu se uite mai pre urmă, în urma acestui neam, şi oricine vor vrea să râvnească acestor Sfinţi Părinţi”.

Întrucât Cuviosul Amfilohie a fost cinstit încă din viaţă ca sfânt, îndată după mutarea sa din trup, părinţii celor două mănăstiri, Moldoviţa şi Pângăraţi, îl prăznuiau anual la data săvârşirii sale.

Cu ale lor sfinte rugăciuni, Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-ne şi ne mântuieşte pe noi! Amin.

Tropar, glas 3

Cuvioşilor Părinţi Simeon şi Amfilohie, cei ce aţi luminat pădurile Carpaţilor cu rugăciunile voastre

şi aţi umplut de mireasmă duhovnicească toată valea Bistriţei. Sfetnicilor de taină ai voievozilor şi făclii luminoase ale călugărilor şi credincioşilor evlavioşi, rugaţi-vă lui Dumnezeu pentru noi, cei ce săvârşim, cu dragoste sfântă, pomenirea voastră!

Condac, glas 8

Pe Unul Dumnezeu iubind, de cele trecătoare aţi fugit şi în sihăstrie vieţuind, cu cerul v-aţi logodit, Sfinţilor Cuvioşi Părinţi Simeon şi Amfilohie, neîncetat slăvind pe Hristos-Dumnezeu. Pentru aceasta cu evlavie cântare de laudă vă aducem, zicând: Bucuraţi-vă, flori preaalese ale Bisericii dreptmăritoare!

Sfinţii Cuvioşi Rafail şi Partenie de la Agapia Veche
(21 iulie)

Viaţa Cuviosului Rafail de la Agapia

Cuviosul Rafail s-a nevoit în străvechiul aşezământ călugăresc Agapia din Deal, în veacul al XVI-lea. Acesta a fost cinstit încă din secolul al XVII-lea, mai ales în Moldova, ca unul dintre sfinţii români mai mari, ale cărui sfinte moaşte le-a căutat, spre a le săruta, însuşi Sfântul Ierarh Dosoftei, Mitropolitul Moldovei.

Sfântul Rafail s-a născut, după unele izvoare, în satul Bursucani, din ţinutul Bârladului, fiind fiul unor părinţi virtuoşi şi de neam bun.

Faima despre viaţa duhovnicească înaltă a călugărilor din „Mănăstirea lui Agapie"*, trecând de hotarele Moldovei şi chiar dincolo de Carpaţi, îi atrăgea pe mulţi iubitori de Hristos. Cuviosul, ascultându-şi chemarea lăuntrică şi purtând întru sine frica de Dumnezeu, vine aici cu dorinţa de a urma calea cea strâmtă şi mult bătătorită de sihaştrii cei din veac. Mult s-a minunat văzând viaţa de aspră nevoinţă, rugăciunea şi tăcerea părinţilor agăpeni. Dar mai mult a fost cucerit de duhul dragostei celei

---

* Din tradiţie se ştie că mănăstirea este întemeiată de sihastrul Agapie.

nefăţarnice. Cu iubirea de Hristos în suflet şi cu îndrăzneala cea bună fiind întrarmat, s-a făcut ucenic părinţilor. Învăţa de la ei că ascultarea este mai mare decât toate şi că numai cei curaţi cu inima pot intra în împărăţia lui Dumnezeu, dar pentru a dobândi neprihănirea este nevoie de multă silinţă a firii. Pătrunde, cu vremea, tainele vieţii duhovniceşti, străduindu-se să se asemene părinţilor în osteneli, rugăciune şi smerenie.

După îndelungă ispitire în ascultare, ucenicul a luat pe umerii săi jugul cel bun al lui Hristos şi, îmbrăcându-se în chipul cel monahicesc, a primit numele de Rafail, care se tâlcuieşte „Dumnezeu aduce vindecare". Cu nemăsurată râvnă se silea să dobândească, deopotrivă, toate virtuţile şi, astfel, s-a făcut locaş al tuturor bunătăţilor duhovniceşti, încât toţi luau aminte la el, căutând să-l urmeze.

Viaţa de nevoinţă a acestui purtător de Dumnezeu este mult învăluită în taină. Dar se ştie că părinţii agăpeni ţineau o rânduială a locului de la care nu s-a abătut nici ascultătorul monah Rafail. Călugării petreceau în lavră, iar cine era întărit şi râvnea la viaţa cea liniştită a pustiei, cu binecuvântare, pleca să se nevoiască în sihăstrie împreună cu un bătrân, mai târziu, poate, şi singur. Munţii sunt martori tăcuţi ai nevoinţelor sfinţilor care au petrecut aici. La tot pasul apar tainiţe potrivite nevoinţei. Stânci scobite, peşteri, poieni însorite, obcini unde pădurea începe să dispară au fost întotdeauna locuite de sihaştri. Această cale binecuvântată a urmat-o şi fericitul Rafail, care, asemenea unui vultur în înălţimi, s-a însingurat în inima muntelui. Pustnicii, acele făclii strălucitoare ce au luminat cu viaţa lor îngerească pustietatea muntelui, i-au

dezvăluit tainele lucrării duhovniceşti săvârşite cu mintea. Dar desăvârşita călăuză i-a fost liniştea cea sfântă spre aflarea celor cereşti, iar prin rugăciunea curată s-a ridicat mai presus de cele pământeşti şi a văzut slava lui Dumnezeu, cât i-a fost îngăduit. Rodul ostenelilor sihăstreşti şi ale rugăciunii neîncetate a fost dobândirea darurilor înalte, care cu anevoie pot fi înfăţişate în cuvânt.

Dumnezeu cel iubitor de oameni, Care vrea mântuirea tuturor, a rânduit ca să fie îndrumător al fraţilor din obşte, căci, prin viaţa sa îngerească şi prin înţelepciunea cea mai presus de fire, pricinuia tuturor uimire. În Condica Sfântă şi în pomelnicele vechi este numit Fericitul Stareţ Rafail. Toţi îl priveau ca pe o icoană a virtuţilor. Sfeşnic de lumină era sihaştrilor, dar şi părinte iubitor creştinilor din satele Moldovei care veneau la el ca la un liman, pentru rugăciuni, tămăduiri şi ajutor în tot felul de nevoi, în vreme de pace sau de cumpănă pentru ţară.

După trecerea din lumea aceasta, ucenicii, cunoscându-i viaţa şi nevoinţele (se spune că se făceau minuni la mormântul său), i-au dezgropat trupul pe care l-au aflat plin de slavă dumnezeiască şi bine mirositor. A fost aşezat în biserică spre închinare. Odor de mare preţ era pentru Moldova, căci veneau credincioşii să se închine la sfintele sale moaşte, mai ales la hramul Mănăstirii Neamţ, când avea loc pelerinajul la Mănăstirile Neamţ, Agapia şi Secu. La Agapia Veche acest pelerinaj continuă şi azi, cu toate că trupurile întregi ale sfinţilor sunt tăinuite*,

*Pentru a nu fi profanate de păgâni sau înstrăinate, ştiindu-se că Mănăstirea Agapia a fost jefuită, arsă şi chiar pustiită în repetate rânduri, mai ales în secolul al XVII-lea.

dar, se pare, părţi din aceste sfinte moaşte se găsesc în unele mănăstiri din Moldova.

Viaţa Cuviosului Partenie de la Agapia

Partenie, părintele cel sfânt şi minunat, vrednic urmaş al sihaştrilor din Munţii Agapiei, a vieţuit în aceste locuri în veacul al XVII-lea. Sfântul Ierarh Dosoftei, Mitropolitul Moldovei, care a cunoscut mulţi călugări cu înaltă viaţă duhovnicească din Moldova, îl numără pe Cuviosul Partenie printre sfinţii români cărora le-a cunoscut viaţa şi traiul[*].

Ucenic al stareţului Eufrosin, ctitorul mănăstirii din Livada Părinţilor, primeşte din mâinile acestuia tunderea în schima monahală. Cât a petrecut în viaţa de obşte, cât s-a nevoit în sihăstrie, nu putem şti. Tradiţia spune despre el că a sihăstrit în muntele Scaunele, după pilda părinţilor de odinioară. Nevoinţa lor era aceasta: ziua se rugau în singurătate, mai ales cu Psaltirea, pe care o ştiau pe dinafară, iar la apusul soarelui, gustau puţin din pâine şi legume fierte, după care toată noaptea se nevoiau rugându-se cu mintea (rugăciunea lui Iisus), iar cu mâinile împleteau coşuri. Aţipeau doar câte puţin când oboseau, în laviţe (scaune), aşezate între trunchiurile de brazi. Această nevoinţă continua fără întrerupere până dimineaţa. Ucenicii duceau coşurile la târg, unde le vindeau, iar cu banii astfel câştigaţi cumpărau hrană şi cele necesare traiului pustnicesc. De la aceste scaune muntele şi poiana au primit numele de Scaune.

[*] Mitropolitul Dosoftei, *Viaţa şi petrecerea sfinţilor*, Iaşi, 1682-1686.

El urcă în acest munte al fericiţilor ca într-un alt Tabor, când stareţul Eufrosin îi îngăduie să meargă la linişte, căci, gustând din dulceaţa harului dumnezeiesc, duhul îi tânjea după bunătăţile ce le naşte pustia. Acolo şi-a închis porţile simţurilor cu legile lui Dumnezeu ca şi cu nişte zăvoare şi vorbea cu Stăpânul tuturor în rugăciunea cea de taină, iar osteneala îi era desfătare. Cine poate spune nevoinţele cele fără de măsură, privegherile cu lacrimi, lupta cu gândurile şi duhurile înşelăciunii? Prin răbdarea strâmtorărilor pustiei şi uscăciunea trupului, s-a făcut asemenea îngerilor şi vrednic vieţuitor al mănăstirii celor fără de trupuri.

Acest dumnezeiesc bărbat este numărat în rândul egumenilor Agapiei. Mulţi călugări şi pustnici s-au mântuit prin rugăciunea şi povăţuirea sa blândă. Era luminat şi plin de toată înţelepciunea, căci dragoste de Sfintele Scripturi şi de cărţile Sfinţilor Părinţi având, s-a îngrijit ca fraţii din obşte să nu fie lipsiţi de aceste comori nepreţuite în vremuri când cu anevoie şi cu mare cheltuială se dobândeau.

Avea darul tămăduirii şi îndrăzneală la rugăciune înaintea lui Dumnezeu. Potrivit unor tradiţii, scotea şi demoni din oameni. Pentru viaţa sa sfântă, dintotdeauna a fost cinstit de călugări şi de credincioşi.

Mărturie a vieţuirii sale sfinte şi minunate este şi faptul că, după moarte (1660), trupul fiindu-i dezgropat, după rânduiala strămoşească, a fost găsit nestricat. Se spune că se făceau minuni la mormântul său. Cu adâncă evlavie şi nădejde, veneau să se închine la sfintele sale moaşte călugări şi credincioşi de pretutindeni. Sfintele moaşte ale Cuviosului Partenie au fost tăinuite, poate, odată cu ale

Cuviosului Rafail. Aceşti doi mari luminători ai călugărilor întregesc şirul părinţilor din veac ce s-au sfinţit prin mari nevoinţe în „Mănăstirea lui Agapie” şi în împrejurimile ei.

Cu ale lor sfinte rugăciuni, Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-ne şi ne mântuieşte pe noi! Amin.

Tropar, glas 5

Următori şi împlinitori ai Evangheliei lui Hristos, Cuvioşilor Părinţi Partenie şi Rafail, sihaştri prealuminaţi ai munţilor Moldovei; ostenindu-vă cu postul şi cu rugăciunea, aţi dobândit de la Dumnezeu aripi ale sufletului vostru, pentru aceasta vă rugăm să ne trimiteţi de la Hristos milă şi har celor ce prăznuim cu dragoste pomenirea voastră!

Condac, glas 8

La ajutorul vostru alergăm, Preacuvioşilor, ca râuri de tămăduiri să luăm din dumnezeiescul dar ce s-a sălăşluit întru voi. Minuni făcând cu puterea Duhului, multe patimi aţi vindecat. Pe Hristos Dumnezeu rugaţi-L să mântuiască sufletele noastre!

Sfântul Ierarh Ioan de la Râşca şi Secu
(30 august)

Acest vrednic fiu al neamului românesc şi strălucit ierarh al Bisericii Moldovei a trăit în veacul al XVII-lea, fiind contemporan şi prieten apropiat al Mitropoliţilor Varlaam şi Dosoftei. S-a născut în ţinutul Vrancei (pe atunci numit ţinutul Putnei), din neam de răzeşi, din binecredincioşii părinţi Gheorghe şi Anastasia. Din tinereţe a dorit viaţă călugărească.

Rudenia sa Varlaam Moţoc, viitorul mitropolit al Moldovei, îşi petrecea viaţa călugărească în osteneli sfinte la Mănăstirea Secu. Aflând de râvna şi dorinţa tânărului, l-a dus în obştea Mănăstirii Râşca, rectitorită de vornicul Costea Băcioc, prietenul apropiat al lui Varlaam. Aici, la Râşca, tânărul vrâncean a fost călugărit de egumenul Agafton, în jurul anului 1630.

În anul 1632, Varlaam ajunge mitropolit al Moldovei, iar după câţiva ani îl mută pe călugărul Ioan de la Mănăstirea Râşca la Mănăstirea Secu, dându-i chilia, cărţile şi lucrurile pe care mitropolitul le păstra în mănăstirea sa de metanie. Ioan, care vieţuise la Râşca aproximativ 18 ani, nu a uitat niciodată în viaţă mănăstirea în care a fost călugărit, contemporanii şi urmaşii numindu-l „Ioan de Râşca”.

La Mănăstirea Secu, Ioan a stat sub ascultarea egumenilor Nechifor şi Ghedeon, acesta din urmă

fiind ctitorul Schitului – azi Mănăstirea – Sihăstria, şi apoi, în două rânduri, mitropolit al Moldovei.

În anul 1641, Domnitorul Vasile Lupu, sfătuit de Mitropolitul Varlaam, înfiinţează în Cetatea Neamţului o mică mănăstire, cu hramul „Sfântul Ierarh Nicolae". În Cetate se adăposteau, în vremuri de restrişte, familia domnitorului şi alte familii boiereşti din Moldova. Aici era adăpostit şi tezaurul ţării. De aceea, Mitropolitul Varlaam a aşezat la egumenia acestei mănăstiri-cetate pe omul său de încredere şi rudenia sa, Ioan „de la Râşca" de la Mănăstirea Secu, smerit călugăr, mare rugător şi postitor.

Ioan a fost egumen la mănăstirea din Cetatea Neamţului până în anul 1665. El a botezat-o, afundat, în 1650, pe fiica lui Joldea, armaşul cetăţii, cea care avea să fie, peste ani, marea sihastră Sfânta Cuvioasă Teodora de la Sihla, şi el i-a fost duhovnic şi îndrumător până la vârsta de 16 ani, îndemnând-o să aleagă viaţa monahală. În toţi aceşti ani, el i-a povăţuit cu blândeţe pe străjerii Cetăţii, săvârşind şi pentru ei Sfânta Liturghie, fie în paraclisul Cetăţii, renovat de Vasile Voievod, fie în bisericuţa metocului Cetăţii din satul străjerilor, ctitorită de acelaşi milostiv domnitor şi care avea patron tot pe Sfântul Nicolae. În cele din urmă zile ale Mitropolitului Varlaam, egumenul Ioan din Cetate se afla în chilia acestuia de la Secu, ascultându-i ultimele dorinţe şi poveţe, iar după mutarea sa la Domnul, l-a aşezat în mormântul de lângă zidul bisericii.

În anul 1666, Mitropolitul Ghedeon, aflat pentru a doua oară în scaunul mitropolitan, l-a aşezat,

pentru un an de zile, egumen la Mănăstirea Secu. Unul dintre vieţuitorii acestei mănăstiri, Arhimandritul Dionisie Udişteanu, îl descrie pe egumenul Ioan astfel: „...ucenic al Mitropolitului Varlaam, bun cunoscător al limbii slavone, foarte smerit, având o viaţă pilduitoare şi cu realizări mari în activitatea sa".

În anul 1667, Ioan este ales, hirotonit şi instalat episcop al Huşilor, Episcopie ce purta grijă de credincioşii din Ţara de Jos a Moldovei, de pe ambele maluri ale Prutului. Aici, Ioan a păstorit timp de şapte ani, în vremuri grele, când turcii şi tătarii prădau, deseori, aceste locuri. Vlădica Ioan era milostiv, gata oricând să aline orice durere. Era foarte îndrăgit şi respectat de ceilalţi ierarhi moldoveni, mai cu seamă de Sfântul Ierarh Dosoftei, în acea perioadă episcop la Roman, iar după câţiva ani mitropolit al Moldovei.

Din anul 1674 şi până la fericita sa mutare la Domnul, în anul 1685, Ioan a păstorit Episcopia Romanului, înfiinţată de primii voievozi Muşatini ai Moldovei. Această eparhie se bucura de deosebită cinste, ierarhilor dându-li-se uneori titlul de arhiepiscop sau chiar de mitropolit al Ţării de Jos. Şi aici, marele ierarh Ioan a dus o viaţă pilduitoare. Un *Pateric al sfinţilor de pe pământul Moldo-României*, manuscris din anul 1888, ni-l descrie astfel: „Şi tot în anii aceştia şi preasfinţitul arhiepiscop Ioan au îndemnat pre lume a se minuna prin strălucitele şi sfintele sale nevoinţe. El mai întâi din tânără vârstă au îmbrăţişat orânduiala monahicească şi petrecând viaţă sfântă şi plăcută lui Dumnezeu, de acolo s-au rânduit la scaunul arhiepiscopiei

Romanului în anul 1674, unde iarăşi întru neîncetate nevoinţi şi întru înalte bunătăţi strălucind minunat! Şi petrecând cu smerenie adâncă, s-au mutat la vecinica odihnă”.

Cât timp a păstorit la Roman s-a ostenit ca, din puţina sa agoniseală, să ctitorească Mănăstirea Mera, în ţinutul său natal. La săvârşirea acestei frumoase fapte a fost ajutat de rudenia sa, vornicul Moţoc din Odobeşti. Mănăstirea Mera era destul de aproape de Mănăstirea Vărzăreşti, pustiită de slujitorii domneşti ai lui Matei Vodă Basarab şi părăsită de călugări. Episcopul Ioan a găsit de cuviinţă ca la această mănăstire să o aşeze pe ucenica sa Teodora de la Cetatea Neamţului, împreună cu alte câteva călugăriţe. Purtând grijă de lucrările de la Mera, putea supraveghea şi liniştea călugăriţelor, ajutându-le totodată cu cele necesare traiului.

Adânc impresionat de viaţa curată şi alesele nevoinţe ale episcopului Ioan, Sfântul Mitropolit Dosoftei, în cartea sa *Viaţa şi petrecerea sfinţilor*, îl numeşte „arhiepiscopul cel sfânt şi minunat”.

Înainte de moarte, Ioan a lăsat mitropolitului său puţinele bunuri pe care le avea.

În anul 1685, fericitul Ioan s-a mutat la Domnul. Sfântul Mitropolit Dosoftei, împreună cu ceilalţi ierarhi ai Moldovei, i-a făcut cuvenita prohodire şi l-au aşezat în mormântul de lângă biserica mare a Mănăstirii Secu. Lespedea mormântului său, peste care au trecut vitregiile vremurilor, stă şi astăzi mărturie deasupra locului unde odihnesc osemintele sale. Sfânta Teodora, după ce şi-a condus duhovnicul pe drumul spre veşnicie, s-a retras în singurătate

în Munţii Sihlei, urmând pilda vieţii duhovnicescului său părinte. Simţind sfinţenia vieţii şi ajutorul rugăciunilor sale, credincioşii dau cinstire cuvenită Sf. Ioan „de Râşca", pe care şi noi cinstindu-l, lăudăm pe Dumnezeu Cel minunat întru sfinţii Săi.

Cu ale lui sfinte rugăciuni, Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-ne şi ne mântuieşte pe noi! Amin.

Tropar, glas 4

Ucenic preaales al Sfinţilor Mitropoliţi Varlaam şi Dosoftei ai Moldovei, prin rânduiala lui Dumnezeu ai fost ierarh sfânt şi minunat, Episcop al Huşilor şi Arhiepiscop al Romanului. Păzind dreapta credinţă, ai păstorit turma lui Hristos şi, în sfinţenie vieţuind, ai binecuvântat sfintele mănăstiri Râşca şi Secu. Sfinte Ierarhe Ioane, roagă-te lui Dumnezeu să mântuiască sufletele noastre!

Condac, glas 2

De dragostea lui Hristos fiind aprins, Sfinte Ierarhe Ioane, mintea înălţându-ţi în lumina Preasfintei Treimi, ai dobândit lucrarea faptelor bune şi smerita cugetare. Luminat fiind de Duhul Sfânt, păstor înţelept şi nevoitor, roagă-te Împăratului Slavei să ne dăruiască pace şi mare milă!

Sfântul Cuvios Iosif de la Varatic
(16 august)

Cuviosul Părinte Iosif s-a născut în jurul anului 1750, în satul Valea Jidanului din Transilvania, într-o familie de oameni evlavioşi, trăitori ai credinţei ortodoxe.

În acea vreme are loc revolta românilor ortodocşi din Transilvania, condusă de Cuviosul Sofronie de la Cioara, împotriva asupririi austriece şi a uniaţiei. Din cauza acestor conflicte şi persecuţii, multe familii de români statornici în credinţa ortodoxă au venit în Moldova, între care şi cea a Cuviosului Iosif. Râvnind vieţii îmbunătăţite a nevoitorilor pentru Hristos, Cuviosul Iosif a cercetat mănăstirile Moldovei şi, văzând viaţa duhovnicească a multor nevoitori, a urmat pilda lor.

Acesta a cunoscut viaţa monahală din tinereţe, alegând să devină ucenic al Cuviosului Paisie Velicikovski, pe când se afla la Mănăstirea Dragomirna. Ucenic al Sfântului Paisie la mănăstirile Dragomirna, Secu şi Neamţ, el s-a deprins cu ascultarea, smerenia, paza minţii, înfrânarea, postirea, privegherile şi rugăciunea minţii.

Când Sfântul Cuvios Paisie s-a mutat cu obştea la Mănăstirile Secu şi Neamţ, a venit şi Cuviosul Iosif, care, la recomandarea stareţului, a fost călugărit şi hirotonit ieromonah. Pe la 1779, îl aflăm pe

Cuviosul Iosif îndrumător duhovnicesc la Schitul Pocrov de lângă Mănăstirea Neamţ şi povăţuitor al maicilor de la schiturile Gura Carpenului şi Durău.

La ceva timp, cu binecuvântarea stareţului, a devenit sihastru (ieroschimonah) în Munţii Neamţului cu alţi doi părinţi, Gherman şi Gherontie. După 1785, cu povăţuirea Stareţului Paisie şi cu binecuvântarea chiriarhului, Cuviosul Iosif a fost rânduit să pună bazele Mănăstirii Varatic, împreună cu maica Olimpiada, iar mai apoi şi Nazaria, ucenicele sale duhovniceşti de la Schitul Durău.

Sihastru şi dascăl iscusit al rugăciunii lui Iisus, preot şi duhovnic renumit, părinte adevărat pentru călugări şi mireni şi bun organizator, Sfântul Iosif este cel dintâi duhovnic, de pilduitoare autoritate, al aşezării călugăreşti de la Varatic şi, în acelaşi timp, unul dintre ctitorii acestei mănăstiri. Cunoscând purtarea sa şi rolul activ pe care l-a îndeplinit la Varatic, Mitropolitul Veniamin Costachi al Moldovei l-a preţuit pentru sfinţenia vieţii sale şi faptele bune ce le săvârşea.

Ca ucenic şi următor al Sfântului Paisie, Cuviosul Iosif a devenit un vrednic misionar al Bisericii noastre şi înnoitor al vieţii monahale în obştea de la Varatic şi din împrejurimi.

Împreună cu stareţele din vremea sa, a pus temelia bunelor rânduieli cu privire la slujbele bisericeşti, la lucrul de obşte şi chilie, la deprinderea cu cititul, scrisul, lucrul de mână şi rugăciunea cea de toată vremea.

La Mănăstirea Varatic a devenit ctitor al celor două biserici de la începutul mănăstirii, al celei

din lemn (1785) şi apoi din zid (1808-1812), ambele cu hramul „Adormirea Maicii Domnului”.

Sfântul Iosif Pustnicul a contribuit la organizarea mai multor mănăstiri din munţii Neamţului şi timp de treizeci de ani a asigurat îndrumarea duhovnicească a mai bine de trei sute de călugăriţe, precum şi a numeroşi anahoreţi din munţii de lângă Sihla.

Slujitor al cuvântului lui Dumnezeu, Sfântul Cuvios Iosif a dobândit încă din tinereţe o cunoaştere temeinică a Sfintei Scripturi şi a scrierilor Sfinţilor Părinţi, ceea ce i-a dat posibilitatea să se ocupe şi de copierea manuscriselor cu conţinut scripturistic, teologic şi cultic.

Vestea despre sfinţenia şi înţelepciunea lui duhovnicească atât de mult sporise, încât ajunsese unul din cei mai renumiţi sihaştri din ţinutul Neamţului, la care alergau monahii şi credincioşii să se spovedească şi să primească povăţuiri.

Tuturor ucenicilor săi, Cuviosul Iosif le-a insuflat un duh de râvnă duhovnicească şi de jertfă pentru dobândirea desăvârşirii. Printre ucenicii săi se numără şi Ieromonahul Irinarh Rosetti († 1859), care, după ce a întemeiat, cu binecuvântarea şi sprijinul Mitropolitului Veniamin Costachi, Mănăstirea Horaiţa, a plecat în Ţara Sfântă, unde a ctitorit biserica de pe Muntele Tabor.

Din mărturiile monahiilor de la Varatic, se ştie că duhovnicescul părinte a dus o viaţă aspră, cu nevoinţe călugăreşti, iubindu-L pe Dumnezeu şi pe oameni, rugăciunea şi cărţile.

Pentru viaţa sa sfântă, Dumnezeu l-a înzestrat pe Cuviosul Iosif cu darul facerii de minuni şi al

izgonirii duhurilor necurate. Prin rugăciunile sale înălţate înaintea Sfintei Treimi şi a Maicii Domnului, se vindecau mulţi creştini de bolile sufleteşti şi trupeşti.

Blândeţea, îndelunga răbdare, bunătatea şi dragostea l-au făcut pe Iosif ieroschimonahul să fie iubit, ascultat şi preţuit de soborul Mănăstirii Varatic şi de pelerinii la acest loc de rugăciune.

Prin viaţa sa sfântă, prin tot ceea ce a învăţat şi lucrat, Cuviosul Iosif s-a dovedit a fi o pildă de trăire intensă a Evangheliei Mântuitorului nostru Iisus Hristos.

Cuviosul părinte a trecut la cele veşnice pe 28 decembrie 1828, fiind înmormântat în pronaosul Bisericii „Adormirea Maicii Domnului" de la Mănăstirea Varatic.

Locurile din Munţii Neamţului unde s-a nevoit Ieroschimonahul Iosif au rămas în tradiţie cu numele: „Poiana lui Iosif", „Pârâul lui Iosif" şi „Chiliile lui Iosif".

De la marele isihast român se păstrează un *Tipic al rugăciunii inimii*, pe care îl urma dimpreună cu ucenicii săi din mănăstiri.

Pentru faptele şi viaţa sa plină de sfinţenie, Biserica noastră îl cinsteşte pe Sfântul Cuvios Iosif de la Varatic în rândul sfinţilor cuvioşi români ce au strălucit în ţinutul Neamţului, binecuvântat de Dumnezeu cu multe vetre monahale.

Cu ale lui sfinte rugăciuni, Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-ne şi ne mântuieşte pe noi! Amin.

Tropar, glas 8

Purtătorule de Dumnezeu, Cuvioase Părinte Iosife, ucenic al Sfântului Paisie de la Neamţ, ctitor şi duhovnic al Mănăstirii Varatic, povăţuitor al monahilor şi credincioşilor evlavioşi, te-ai învrednicit de mari daruri de la Milostivul Dumnezeu. Pentru aceasta, cu adâncă evlavie facem pomenirea ta şi strigăm ţie: Cuvioase Părinte, roagă-te lui Hristos Dumnezeu să mântuiască sufletele noastre!

Condac, glas 8

Veniţi, toate cetele călugărilor, să-l lăudăm astăzi pe Cuviosul Iosif, duhovnicul de la Varatic, căci bine s-a nevoit cu postiri şi rugăciuni neîncetate, cu lacrimi şi cu privegheri, desăvârşit făcându-se şi în cetele sfinţilor cuvioşi numărându-se. Pentru aceasta, te lăudăm, cântând: Bucură-te, mărgăritar de mult preţ al Bisericii dreptmăritoare şi povăţuitor al călugărilor!

Sfântul Cuvios Chiriac de la Tazlău
(9 septembrie)

Cel mai cunoscut pustnic nevoitor în preajma Mănăstirii Tazlău, unul dintre marii sfinţi ai neamului nostru românesc care au rămas în conştiinţa poporului este Sfântul Cuvios Chiriac, ostenitor în peştera din muntele Măgura. Printr-o viaţă aleasă, închinată în întregime lui Dumnezeu, petrecută în nevoinţă şi neîncetată rugăciune, Cuviosul Chiriac s-a arătat un vas ales al Duhului Sfânt, numărându-se în rândurile marilor nevoitori ai secolului al XVII-lea din Moldova.

S-a născut la începutul secolului al XVII-lea într-o familie de credincioşi din satul Mesteacăn. De mic copil, fiind luat de părinţi la sfintele slujbe de la Mănăstirea Tazlău, a simţit că sufletul i se „întraripează cu dumnezeiescul dor”, drept pentru care, luând binecuvântare părintească, a intrat din fragedă tinereţe în obştea Mănăstirii Tazlău. A deprins viaţa monahicească în mănăstire, apoi a primit îngerescul chip al călugăriei. Aici el dă dovadă de multă dragoste şi râvnă duhovnicească, devenind un ales lucrător al smereniei întru ascultare, al rugăciunii neîncetate şi al postirii îndelungate. După puţină vreme a fost hirotonit, fără voia lui, diacon şi preot, devenind apoi un iscusit povăţuitor de suflete. Dorul de o nevoinţă mai aspră îl face să se retragă

în pustnicie într-o peşteră pe un munte din apropierea mănăstirii, numit Măgura Tazlăului, unde se osteneşte în privegheri de toată noaptea, răbdând şi biruind frigul cumplit şi ispitele diavoleşti. Dobândind darul rugăciunii curate, al vindecării bolilor şi al izgonirii demonilor, el devine foarte căutat de mulţimile de călugări şi credincioşi dornici să se împărtăşească din sfinţenia vieţii sale. În acea perioadă de intensă propagandă calvină venită din Transilvania, el se constituie într-un adevărat apărător şi mărturisitor al dreptei credinţe, păstrând aprinsă flacăra Ortodoxiei în tot ţinutul Neamţului.

Prin acestea, el s-a arătat următor dreptei credinţe a Sfinţilor Părinţi ai Bisericii şi râvnitor în a urma pilda vieţii lor.

Râvnind vieţii îmbunătăţite a nevoitorilor pentru Hristos, Cuviosul Chiriac a cercetat mănăstirile Moldovei, culegând cu hărnicie sfaturi ziditoare de suflet, deprinzând lepădarea de sine pentru a-I urma lui Hristos şi, mai ales, învăţând de la fiecare părinte întâlnit lucrarea cea plăcută a lui Dumnezeu: rugăciunea neîncetată. Fără îndoială, se ocupa şi cu citirea Scripturii şi a altor cărţi folositoare. Mânca doar o dată pe zi, după apusul soarelui, iar noaptea o petrecea priveghind, aţipind doar două-trei ore pe un scaun, pentru odihna trupului. Astfel va stărui cuviosul fără odihnă în chemarea numelui preadulcelui Iisus, pentru a stinge toată patima trupului, învrednicindu-se de vederea luminii dumnezeieşti şi primind roua Duhului Sfânt. Făcând inima sa locaş neprihănit Mântuitorului Hristos, va fi binecuvântat întru adâncul ei cu mari bucurii şi mângâieri

duhovniceşti, odihnindu-se cu lacrimile cele aducătoare de bucurie. Urcând în scurt timp pe treptele sfinţeniei, pe mulţi îi folosea cu vieţuirea sa aleasă, cu rugăciunea şi cu sfatul său, căci a fost binecuvântat de Dumnezeu cu darul discernerii gândurilor. Atât monahii, cât şi credincioşii de rând îl căutau, minunându-se de blândeţea şi înţelepciunea sa, şi pe mulţi i-a îndreptat pe calea cea dreaptă, risipind cursele vrăjmaşilor şi arătându-se făcător de minuni încă din timpul vieţii.

Faptele cele mai alese ale vieţii Cuviosului Chiriac de la Tazlău sunt: dragostea şi râvna duhovnicească, nevoinţa pustnicească, smerenia, desăvârşita ascultare, tăcerea, postirea îndelungată şi neîncetata rugăciune.

Trece la Domnul în jurul anului 1660, fiind înmormântat în pridvorul bisericii mănăstirii.

Încă din timpul vieţii, evlavia populară l-a consacrat drept sfânt, lucru adeverit şi de Sfântul Ierarh Dosoftei, Mitropolitul Moldovei, care l-a cunoscut şi, apoi, i-a sărutat moaştele, după cum însuşi mărturiseşte: „Apucat-am în zilele noastre părinţi înalţi la podvig (nevoinţă) şi plecaţi la smerenie adâncă: pe părintele Chiriac de la Bisericani şi pe Chiriac de la Tazlău”, iar în *Patericul Sfinţilor moldo-români*, din anul 1888, se scrie: „Asemenea, tot întru această vreme, s-a nevoit sihăstreşte şi alt preacuvios părinte Chiriac de la Schitul Tazlăul şi tare mult s-a luptat împotriva vrăjmaşilor celor nevăzuţi şi desăvârşit i-a biruit şi se prăznuieşte (în) decembrie 31 de zile”.

Una dintre mărturiile vieţuirii sale sfinte şi minunate este şi aceea că după moarte (1660), fiindu-i

dezgropat trupul, după rânduiala strămoşească, a fost găsit nestricat. Din evlavie, trupul i-a fost împărţit, iar o parte ar fi rămas în mormântul său. Cu adâncă credinţă şi nădejde vin şi astăzi să se închine la sfintele sale moaşte călugări şi credincioşi de pretutindeni.

Cu ale lui sfinte rugăciuni, Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-ne şi ne mântuieşte pe noi! Amin.

Tropar, glas 1

De dragostea lui Hristos fiind înflăcărat, viaţă sihăstrească ai petrecut în peştera din Măgura Tazlăului, pe Dumnezeu slăvindu-L şi pe diavoli biruindu-i. Pentru aceasta cu credinţă te lăudăm pe tine, Cuvioase Chiriac, Părintele nostru!

Condac, glas 1

Despărţindu-te din tinereţe de lume, ai părăsit casa părintească şi ai intrat să slujeşti în Casa Domnului la Mănăstirea Tazlău, unde te-ai făcut călugăr iscusit şi mai apoi pustniciei te-ai dat, făcându-te vas ales al Duhului Sfânt. Pentru aceasta, într-un glas îţi strigăm: Bucură-te, Sfinte Cuvioase Părinte Chiriac, bucuria credincioşilor şi lauda sihaştrilor!

Bibliografie selectivă

1. *Canonizarea unor Sfinţi Români (20-21 iunie 1992).*

2. *Sfinţi Români şi apărători ai Legii strămoşeşti*, Bucureşti, 1987.

3. Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu, *Sfinţi dacoromani şi români*, Trinitas, Iaşi, 2007.

4. *Noi Sfinţi Români Nemţeni*, Trinitas, Iaşi, 2008, lucrare elaborată de Comisia liturgică a Arhiepiscopiei Iaşilor.

5. Pentru viaţa Sf. Ioan de Râşca şi Secu, vezi Pr. Constantin C. Cojocaru, *Sfântul Ioan de la Râşca*, în „B.O.R.", nr. 1-6, 1998, pp.182-196.

Redactor: Daniel Ciobanu
Tehnoredactor: Daniela Ungureanu
Design copertă: Ana-Maria Chiribuță
Prelucrare imagini: Mariana Cojocaru

Bun de tipar: 2009. Apărut: 2009
Editura Doxologia, Cuza-Vodă 51, 700038, IAȘI
Tel.: (0232)216693; (0232)218324; Fax (0232)216694
Tiparul executat la Tipografia TRINITAS
E-mail: tipografia@trinitas.ro